

ВИЛЕНСКИЙ
ВѢСТНИКЪ
ОФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

WILEŃSKI
KURYER
GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки:
Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть
года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяць 84 к.— За объявленія платится за строку
17 к. сер.
Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILEŃSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10,
z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką
3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.
Biuro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiej (Dworcowej), w murach po-unwersyteckich.

Содержаніе: *Внутреннія извѣстія*: Высочайшіе указы.—Объ изданіи *Вѣстника математическихъ наукъ*, М. Гусевымъ.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе.—Италія.—Франція.—Англія.—Австрія.—Пруссія.—Испанія.—Телеграфныя депеши.

Литературный отдѣлъ: Приданая хатка.—*„Wotum chybione“*—повѣсть Иг. Ходзьки.—Мѣстное обозрѣніе.—Выдержки изъ газетъ и журналовъ.—Письма: изъ Кіева, изъ Житомира, изъ Новогрудскаго уѣзда.—Отвѣты Редакціи.—Объявленія.—Виленскій дневникъ.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 31 мая.

Въ Высочайшемъ указѣ данномъ за собственноручнымъ Его Императорскаго Величества подписаніемъ правительствующему сенату, мая 6, изображено: „Управляющему Каменецкою римско-католическою епархіею епископу суфрагану, Антонію Фіалковскому, Всемилостивѣйше повелѣваемъ быть епархіальнымъ епископомъ оной.“

— Приказомъ по министерству внутреннихъ дѣлъ, отъ 21 мая, причисляется къ министерству, по прошенію: правитель канцеляріи Кіевскаго военнаго, Подольскаго и Волынскаго генерал-губернатора, дѣйствительный статскій совѣтникъ *Розенбаумъ*, съ увольненіемъ отъ настоящей должности.

— Высочайше утвержденнымъ 4 марта 1859 г. положеніемъ комитета объ устройствѣ евреевъ, опубликованнымъ въ 49-мъ N. С.-Петербургскихъ сенатскихъ вѣдомостей, постановлено между прочимъ: учителя въ Талмудъ Торачъ опредѣлять изъ людей, получившихъ надлежащее образованіе.

Принявъ нынѣ въ уваженіе встрѣченное затрудненіе къ точному исполненію сего постановленія, и во вниманіе, что цѣль означенныхъ училищъ состоитъ преимущественно въ призрѣніи сиротъ и дѣтей бѣдныхъ родителей, то къ ученію въ оныхъ ограничивается начальными основаніями, еврейскій комитетъ, согласно мнѣнію г. министра народнаго просвѣщенія, призналъ возможнымъ оставить до времени преподаваніе закона въры въ Талмудъ Торачъ при нынѣшнихъ мѣлахъ.

Положеніе о семъ комитетѣ, въ 7-й день апрѣля сего года, удостоено Высочайшаго утвержденія.

— Государь Императоръ, по всеподданнѣйшему докладу г. главноуправляющаго путями сообщенія и публичными зданіями, въ 14-й день апрѣля сего года, Высочайше повелѣть соизволилъ:

1) По уваженію предназначеннаго и уже начатаго, постепеннаго замѣна вольнонаемными людьми нижнихъ воинскихъ чиновъ рабочихъ ротъ и командъ корпуса путей сообщенія, должность начальника штаба сего корпуса вовсе упразднить.

2) Управленіе штабомъ корпуса путей сообщенія возложить на дежурнаго штабъ-офицера сего штаба, съ предоставленіемъ ему по оному праву начальника штаба;

и 3) Сумму, на содержаніе начальника штаба отпускавшуюся, отпускать по прежнему на усиленіе содержанія и пособіе чинамъ штабнымъ, наиболее нуждающимся, и съ утвержденія главноуправляющаго путями сообщенія и публичными зданіями.

— Государственный секретарь, препроводивъ къ министру внутреннихъ дѣлъ Высочайше утвержденное 19 октября минувшаго года мнѣніе государственнаго совѣта о новыхъ формахъ присягъ для евреевъ и о порядкѣ присяги изъ, съ приложеніемъ пяти Высочайше утвержденныхъ формъ сихъ присягъ, присвокупилъ, что государственный совѣтъ, въ департаментѣ законовъ и въ общемъ собраніи, постановивъ означенное мнѣніе, вмѣстѣ съ тѣмъ положило: поручить состоящему при министерствѣ народнаго просвѣщенія комитету, для разсмотрѣнія еврейскихъ учебныхъ руковоствъ, составить утвержденнымъ присяжнымъ формамъ переводъ на разговорный или простонародный языкъ евреевъ, съ подраздѣленіемъ сего перевода на два нарѣчія по различію произношенію евреевъ, живущихъ въ разныхъ мѣстностяхъ, и затѣмъ всѣ пять формъ еврейскихъ присягъ, въ обоихъ текстахъ, русскомъ и переводномъ, внести въ сводъ законовъ, куда слѣдуетъ, не перелагая еврейскаго перевода на русскія буквы. Въ слѣдствіе сего, по сношенію министра внутреннихъ дѣлъ съ министромъ народнаго просвѣщенія, составлены однимъ изъ членовъ комитета для разсмотрѣнія еврейскихъ учебныхъ руковоствъ, переводы упомянутыхъ пяти новыхъ формъ присягъ на два разговорныя еврейскія нарѣчія; одно для евреевъ литовскихъ, бѣлорусскихъ и малороссійскихъ, а другое для евреевъ волынскихъ, подольскихъ и новороссійскихъ. Эти переводы одобрены означеннымъ комитетомъ и доложены нынѣ къ министру внутреннихъ дѣлъ. Донося о семъ правительствующему сенату, министръ внутреннихъ дѣлъ представилъ, для записанія распоряженія, вышеупомянутыя высочайше утвержденныя мнѣнія государственнаго совѣта и пять новыхъ формъ еврейскихъ присягъ, вмѣстѣ съ переводами оныхъ на два еврейскія нарѣчія.

— Государь Императоръ, въ слѣдствіе представленія г. министра финансовъ въ комитетъ г. министровъ, и по положенію оного, Высочайше повелѣть изволилъ разрѣшить тайному совѣтнику Петру Донаурову и гражданскому инженеру Людовику Жоффро, учредить, на паяхъ, товарищество механическаго завода, для выдѣлки и обжиганія кирпича, дренажныхъ трубъ, извести, алебаstra и разныхъ гончарныхъ издѣлій, на основаніи устава, Высочайшаго разсмотрѣнія и утвержденія въ 22-й день апрѣля с. г.

тинеровъ. Не позабудьте, что рассказчикъ успѣлъ сообщить мнѣ, что онъ воспитанникъ одного изъ нашихъ столичныхъ университетовъ. Что же дѣлать.—Среди иногда немудрено и требовать на каждомъ шагу уступокъ и мировыхъ съ нею сдѣлать, требовать жертвъ. Но грустно—когда уступки эти дѣлаются безъ сопротивленія и жертвы.

Мнѣ хотѣлось поскорѣе выслушать рассказъ о дѣвкѣ—дурѣ, страдающей нервными припадками. Тогда только что судьба бросала меня на дорогу, гдѣ часто приходится сталкиваться съ подобными субъектами. Я повторилъ просьбу.

— Не думайте, чтобы тутъ было въ самомъ дѣлѣ что нибудь интересное. Дѣло вотъ въ чемъ: дѣвка подожгла хату, отъ которой сгорѣла цѣлая деревня; потомъ пришла, до сама и созналась во всемъ сотскому. Сотскій доноситъ по начальству; дошло до губернатора; видите-ли въ рапортѣ было слово—что поджогъ сдѣланъ въ припадкѣ. Губернаторъ требуетъ къ себѣ. „Тутъ говорить, двѣ крайности, или плутовство или несчастье. Я надѣюсь на вашу провинциальность и благоразуміе. (Сосѣдь мой снова улыбнулся совершенно по лисѣ). Дѣлать нечего; оставалось только сѣсть въ петлянку...“

„Деревня, гдѣ сдѣланъ былъ поджогъ, въ сторону отъ большой дороги, въ дѣсу, глушь страшную. Вѣрте-ли, самовара достать не гдѣ было: посылалъ въ жиловскую корчму верстъ за пять.— А вы увидите, что дѣло совершенные дустяки.

ТРЕЩ. *Вѣдомости krajowe*: Найвысшее указы.—О изданіи *Дзѣнника наукъ математическихъ* przez M. Gusięwa.

Вѣдомости z graniczone: Pogląd ogólny.—Włochy.—Francja.—Anglja.—Austria.—Prusy.—Hiszpanja.—Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Chatka posagowa.—„Wotum chybione“, powieść Ig. Chodźki.—Przegląd miejscowy.—Przegląd pism czasowych.—Listy: z Kijowa, z Żytomierza i z powiatu Nowogródzkiego.—Odpowiedzi Redakcyi.—Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

WІАДОМОŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 31 maja.

W Najwyższymъ указіе, въ вѣдомостяхъ ЕГО ЦЕСАРСКОГО МОЩІИ подписанъ, данымъ рѣшающему сенату 6-го мая, выражено: „Зарѣдъающему рѣшмо-католическій діецежъ Каміеніека бискупови суфраганови, Антоніему Фіалковскому, Найлскавіей розказujemy być діецежалымъ јей бискупемъ.“

— Прѣзъ розказъ діежны, въ вѣдѣліе министерства справъ вѣвнѣтрныхъ, 21-го мая, рѣдзца канцелярји Кіјовскаго војеннаго, Подольскаго і Волянскаго генерал-губернатора, рѣчысвы радзца стану *Rozenbaum*, заліца сіе до министерства, на вѣланъ просьбе, за уволненіемъ од дотычасоваго обовязку.

— Прѣзъ Найвыжэй утвѣрдзене d. 4-го мая 1859 року постановленіе комитета о урѣдженіу жыдѣвъ, обвѣсечзене въ 49 N-зе St.-Petersburgskіę газетъ сенакіеі, мідзѣі іннемі уchwалono: Nauczycieli w Talmud-Torachъ назначать z ludzi, którzy należyte otrzymali wychowanie.

Обѣчне зѣ вѣдлѣу на лопаткѣа труднось въ істотномъ выпеленіу таковой уchwaly, і мајасъ на uwadze, że celemъ rzeczonychъ szkółъ jestъ przedewszystkiemъ, dać sierotomъ і dzieciomъ ubogichъ rodzicówъ opiekę і зѣ наука въ нѣхъ ograniczа sіę wykłademъ zasadъ początkowychъ, komitetъ жыдѣвскі, stosownie до opinji p. Ministra narodowego oświecenia, uznał за rzeczъ możliwą, wykładъ religji въ Talmud-Torachъ pozostawić до czasu teraźniejszego melamdomъ.

Postanowienie о тѣмъ комитетѣ, дня 7-го kwietnia ter. roku, zostało Найвыжэй утвѣрдзене.

— CESARZъ JEGO MOŚĆ, на najpoddannіęsze przelożenie p. gлoвno zarządzającego drogami komunikacji і budowlami publicznemi, dnia 14-go kwietnia ter. roku, Найвыжэй розказачъ raczylъ:

1) Ze względu на uchwalone і już rozpoczęte stopniowe zastępowanie szeregowychъ żołnierzy rot і komendъ roboczychъ korpusu drógъ komunikacji, ludźmi z wolnego najmu, obowязekъ naczelnika sztabu tego korpusu znieść całkiemъ.

2) Zarządъ sztabemъ korpusu drógъ komunikacji włożyć на дежурнаго sztabс-officera tego sztabu, nadającъ mu въ нѣмъ prawa naczelnikomъ sztabu służące.

і 3) Summę, która на utrzymanіе naczelnika sztabu była wydawaną, wydawać на ulepszenie utrzymania і zapomogi służącymъ въ sztabіе, najbardziej potrzebującymъ, z uтвѣрждения gлoвno-zarządzającego drogami komunikacji і budowlami publicznemi.

— Sekretarzъ państwa, przesyłającъ ministrowi справъ вѣвнѣтрныхъ Найвыжэй утвѣрдзона 19-go października zeszłego roku opinіę rady państwa о nowychъ rotachъ przysięgъ dla жыдѣвъ і о porządku przysięgania przezъ nichъ, z załączeniemъ pięciu Найвыжэй утвѣрджзnychъ rotъ tychъ przysięgъ, dodał, że rada państwa, въ департаменіе правъ і на ogólnémъ zebraniu, uchwalaјасъ pomienioną opinіę, zarazemъ postanowiła: polecićъ zostającemu przy ministerstwie narodowego oświecenia komitetowi до rozpatrywania жыдѣвскихъ ksiągъ naukowych, ізбы uтвѣрджзне rotы przysięgъ przelożył на językъ въ potocznejъ mowie przezъ жыдѣвъ używany, rozdzielającъ tenъ przekładъ на два narzeczа, stosownie до różnicyъ mowyъ жыдѣвъ въ różnychъ prowincjachъ zamieszkałychъ і następnie owe pięć rotъ przysięgъ жыдѣвскихъ, въ obu tekstachъ, rossyjskimъ і tłumaczonymъ, wcielić до właściwychъ rozdziałówъ zbioruъ prawъ, niewyrzającъ jużъ przekładъ жыдѣвского літерами rossyjskimi. W skutekъ tego, за porozumieniemъ sіę ministra справъ вѣвнѣтрныхъ зъ ministremъ narodowego oświecenia, jeden зъ członkówъ komissji до rozpatrzenia жыдѣвскихъ ksiągъ naukowych, uskuteczniłъ przekładъ rzeczonychъ pięciuъ nowychъ rotъ przysięgъ на два potoczne narzeczа жыдѣвские: jeden dla жыдѣвъ litewskichъ, białoruskichъ і małopolskichъ, а drugi dla жыдѣвъ wołyńskichъ, podolskichъ і noworossyjskichъ. Te przekłady zostały uznane przezъ komitetъ pomieniony і ministrowi справъ вѣвнѣтрныхъ są jużъ przesłane. Donosząc о тѣмъ rѣdzącemu сенату, ministerъ справъ вѣвнѣтрныхъ złożył, dla należytego rozporządzenia, owe найвыжэй утвѣрджзне opinіę rady państwa і pięćъ новыхъ rotъ przysięgъ жыдѣвскихъ, wrazъ z ichъ przekłademъ на два narzeczа жыдѣвские.

— CESARZъ JEGO MOŚĆ, въ skutekъ przelożenia p. ministra skarbu uczynionego komitetowi pp. ministrówъ, і po nastalémъ postanowieniu tego komitetu, Найвыжэй розказачъ raczylъ: radcyъ tajnemu Piotrowi Donaurów і inżynierowi cywilnemu Ludwikowi Zoffrioъ pozwolićъ zawiązaćъ, на akcjachъ, товариство фабрыки mechanicznejъ, dla wyrobu і wypalania cegły, sączkówъ, wapna, alabastru і różnychъ wyrobówъ gancarskichъ, на zasadachъ ustawy, Найвыжэй rozpatrzonejъ а uтвѣрджзnejъ dnia 22-go kwietnia roku bieżącego.

31 мая скончался въ Бѣлостокѣ директоръ тамошней гимназіи, камеръ-юнкеръ, ст. сов. і кав. *Иванъ Кулаковский*, членъ Вил. арх. ком. і др. ученыхъ обществъ.

ПРИДАНАЯ ХАТКА.

(ЗАБЫТЫЕ ОТРЫВКИ ИЗЪ ЗАБЫТАГО ПОРТФЕЛЯ).

(Окончаніе).

II.
— Да-съ; вопросъ психологическій, то есть въ губерніи онъ показался психологическимъ. Мы еще дѣти, право дѣти. Дѣтскій взглядъ; мы не любимъ открывать, мы только можемъ примѣнять свое къ чужимъ мѣткамъ. Французъ наши достояніемъ для оправданія дѣвицы Шеро разстройство ея нервовъ; тотчасъ и у насъ вообразить, что нервное разстройство, припадокъ, можетъ служить объясненіемъ преступнаго факта со стороны какой нибудь полновѣсной, вылитой какъ будто изъ бронзы Жмудзинки. Жаль, что законъ не всегда успѣваетъ за нашими идеалами... а все таки во имя этого либерализма на службѣ скажи какъ сумашедшій верстъ пятьдесятъ, живи по грязнымъ жиловскимъ корчмамъ, да возись съ разными понятиями и десятками.—

Я молча кивалъ головою въ знакъ согласія. Тогда я уже начиналъ понимать, какъ скоро у насъ идеологи, обличившіеся въ чиновничій мундиръ, быстро превращаются въ самыхъ рьяныхъ ру-

„Прѣзжаю на мѣсто; вмѣсто прежнихъ хатъ стоятъ оборѣвныя трубы; кучи оборѣвныхъ бревенъ, подулстывшей соломой съ крышъ і овиновъ; хозяева, запачканныя сажей, роются въ кучахъ пѣла. Со мной вмѣстѣ, нужно знать, депутатъ-старшина, і переводчикъ. Здѣсь, въ глуши, народъ удивительно глупый—ни по польски, ни по русски; бормочетъ себѣ по жмудски, а это вѣдъ санскритъ, чистѣйшій санскритъ, въ которомъ не только ничего непомѣшь, не разслышавъ хорошенько. Пошли дѣлать осмотръ. Около хатки, въ которой сдѣланъ первоначальный поджогъ, толпятся мужиченѣкъ лѣтъ двадцати пяти; еукалюжий, съ тупымъ взглядомъ, съ нимъ такая же бабенка.

— Это ваша хата была, спрашиваю ихъ.

— Не отвѣчаютъ ничего; только все паночку, паночку, да бормочутъ по жмудски.

— Ваша, говорятъ вамъ!—Переводчикъ перевелъ вопросъ, потомъ отвѣтъ. Переводчикъ оказался наметаннымъ и бывалымъ.

— Наша паночку!

— А дорого стоила?

— Дорогая хатка, паночку; жить было можно; крышу недавно свѣжей соломой покрыли.

— Эй, ребята, говорю понятиемъ, дорого стоила хатка?

— Рублей сорокъ стоила,—яснѣльможный пане!

— Такъ эта твоя хата была, обращаюсь я къ мужику.

— Бабенка высунулась впередъ і поклонилась въ поясъ.

— Моя паночку; батька мнѣ оставилъ; о хатка моя, хатка моя.

Бабенка захлипла—і начала торопливо вытирать заслезившіеся глаза.

— Кто у тебя хату то поджогъ?

— Она злодѣйка, Маринка, полюбовница Михалка, она сгубила...

„Видно было, что бабенка ничего не знаетъ больше. Подзываю Михалку. Выдвинулся Михалка, цѣдуетъ меня въ кобѣнку. Вы не повѣрите (рассказчикъ замѣтилъ, что лице у меня передернуло) какаѣ здѣсь патриархальность; конечно по-родному человеку дѣлается неловко... да, что же вы будете дѣлать?

— Моей жинки хатка, хатка за ней шла... повторяетъ Михалка.

— Нѣтъ ты рассказы, что у тебя было съ Маринкой?

„Михалка началъ безсвязный рассказъ. Глупѣе, запуганнѣе рожи я не видывалъ. Вотъ каковы наши Ловеласы. Оказалось, что Михалка былъ паробкомъ, бездомнымъ бѣднякомъ—і сомелся онъ съ другою батрочкой Маринкой; общался на ней жениться, какъ только дѣлшки поправятся. Мальчикъ родился, мать удержала у себя. Только годъ спустя Михалка расчелъ, что выгоднѣе жениться на дѣвкѣ, у которой своя хата, вотъ и

ОБЪЯВЛЕНИЕ

о новомъ повременномъ изданіи въ Вильнѣ подъ
названіемъ

Вѣстникъ математическихъ наукъ. *)

Сознавая недостатокъ въ обществѣ органъ, который бы слѣдилъ за современнымъ развитіемъ математическихъ наукъ на Западѣ Европы и знакомилъ интересующихся у насъ этими науками немедленно съ новѣйшими успѣхами оныхъ, а вмѣстѣ съ тѣмъ побуждалъ и отечественныхъ ученыхъ къ болѣе широкому развитію самостоятельной ученой дѣятельности,—я отважился на предпріятіе, удачное выполненіе котораго будетъ зависѣть главнѣйшимъ образомъ отъ степени поддержки, какую встрѣтитъ оно въ тѣсномъ кругу отечественныхъ представителей науки. Развѣтленіе учено-литературной дѣятельности по предметамъ математическихъ наукъ въ настоящее время представляется мнѣ какъ нельзя болѣе желательнымъ сколько въ интересахъ специальныхъ ученыхъ, стоящихъ во главѣ прогрессивнаго движенія, столько же и въ интересѣ образующагося молодого поколѣнія, столь ограниченнаго у насъ доселѣ въ средствахъ пріобрѣтенія серьезныхъ знаний по мимо университетскихъ лекцій. Поэтому главнѣйшія цѣли предпріятія заключаются въ слѣдующемъ:

1) Облегчить публикованіе отечественныхъ трудовъ, въ особенности для молодыхъ ученыхъ, по всѣмъ отраслямъ математическихъ наукъ, и тѣмъ самымъ вызвать новыхъ дѣятелей на поприще математической литературы, столь мало развѣтанной у насъ доселѣ.

2) Дать тѣмъ изъ нашихъ ученыхъ, кои по обстоятельствамъ не могутъ непосредственно слѣдить за развитіемъ отдѣльныхъ математическихъ предметовъ, средство знакомиться съ новѣйшими успѣхами, дѣлаемыми въ сродныхъ отрасляхъ какъ у насъ, такъ и за границею, и такимъ образомъ способствовать тѣснѣйшему сближенію по крайней мѣрѣ между отечественными учеными.

3) Доставить всѣмъ любителямъ математическихъ наукъ и преимущественно студентамъ математическихъ факультетовъ матеріалъ для чтенія, способный развитъ пріобрѣтаемая на университетской скамьи познанія, и можетъ быть возбудитъ въ нѣкоторыхъ изъ нихъ охоту примкнуть къ столь еще малочисленной у насъ группѣ поборниковъ точныхъ наукъ.

Программа изданія, утвержденная главнымъ
управленіемъ цензуры.

„Чистая математика, физика, математическая и физическая географія, астрономія, геодезія и механика составляютъ предметы, охватываемые „Вѣстникомъ мат. наукъ.“ По всѣмъ этимъ отраслямъ онъ печатаетъ оригинальныя, а частію и переводныя статьи, которыя будутъ представляемы ему сотрудниками. Отъ времени до времени въ немъ помѣщается бібліографическо-критическій разборъ новѣйшихъ сочиненій, издаваемыхъ за границею. Сюда же входитъ ученая переписка издателя съ отечественными и иностранными учеными, содержащая извѣстія о современныхъ трудахъ. Наконецъ изданіе имѣетъ родъ фельетона, содержащаго статьи по тѣмъ же предметамъ, хотя уч-

наго, но болѣе популярнаго содержанія и предназна-
чаемая съ одной стороны для распространенія
полезныхъ свѣдѣній въ публикѣ, съ другой для
поддержанія самаго изданія—доставленіемъ оному
достаточнаго для его существованія числа подпи-
счиковъ и сотрудниковъ. Въ этой же послѣдней
цѣли „Вѣстникъ“ будетъ помѣщать оригинальныя
статьи, писанныя не только по русски, но и по
польски, а также и на иностранныхъ языкахъ, какъ
скоро эти послѣднія будутъ представлять обще-
европейскій научный интересъ. Само собою однако
разумѣется, что, по цѣли изданія, объемъ русскихъ
статей будетъ преобладающимъ.

„Вѣстникъ математическихъ наукъ“ будетъ вы-
ходить отдѣльными листами in 4° въ 8 страницъ и
печататься въ 2 столбца, 24 такихъ листа
вмѣстѣ съ экстраординарными прибавленіями, ри-
сунками и т. п., составляютъ томъ, къ которому
прилагается, при послѣднемъ номерѣ, обертка и
регістръ статей и сотрудниковъ. Появленіе ли-
стовъ „Вѣстника“ не связано временемъ: они пе-
чатаются и рассылаются по мѣрѣ накопленія ма-
териаловъ. Такимъ образомъ въ теченіе года мо-
гутъ появиться одинъ, два и даже болѣе тома.—
Подписка производится на каждый томъ особо.“

Приглашая симъ всѣхъ отечественныхъ ученыхъ
по предметамъ охватываемымъ „Вѣстникомъ“—къ
дѣятельному участию по обогащенію содержанія
оного, редакция сознаетъ себя въ готовности при-
ступить немедленно къ осуществленію предпріятія
и объявляетъ слѣдующія

условія подписки:

1) Всѣ, сочувствующіе предпріятію и желающіе
подписаться на 1-й томъ „Вѣстника математиче-
скихъ наукъ“ благоволятъ въ возможно непродол-
жительное время извѣстить письменно одно лишь
изданіе на поученіе изданія, съ препровожденіемъ
при томъ въ редакцію подробныхъ адресовъ, подъ
коими должны быть высланы журналы.

2) По выходѣ 1-го номера, который во всякомъ
случаѣ появится не позже 1 января 1861 года,
а при благоприятныхъ обстоятельствахъ и гораздо
ранѣе (съ приложеніемъ списка сотрудниковъ по
изданію), онъ будетъ немедленно разосланъ *всѣмъ*
*извѣстившимъ предварительное желаніе на полу-
ченіе „Вѣстника“*—съ просьбою о доставленіи
тогда въ редакцію назначаемой за этотъ томъ
платы, а именно 5-ти руб. сер.

и 3) Всѣ изъявившіе желаніе на полученіе
„Вѣстника“ до начала будущаго ноября мѣсяца
платятъ за первый томъ съ пересылкою въ от-
дѣльныхъ номерахъ, какъ упомянуто выше *пять*
руб., подписавшіеся же позже назначеннаго срока
шесть рублей.—Это же правило будетъ соблюде-
мо и при подпискѣ на всѣ слѣдующіе томы, а
именно въ такомъ видѣ, что osoby подписываю-
щіеся на какой либо томъ до начала печатанія
оного, получаютъ его за 5 рублей, запоздавшіе же
съ подпискою платятъ рублемъ дороже.

Адресъ Редакціи:

„Въ Виленьской астрономической обсерваторіи,
по редакціи Вѣстника математическихъ наукъ.“
въ г. Вильно.

Редакторъ—издатель *Матей Гусевъ*,
Помощникъ директора Виленьской обсерваторіи.
Вильно
Юніа 6 дня 1860 г.

*) Я надѣюсь, что журналы и газеты, сочувствующіе предпріятію
не откажутъ содѣйствовать болѣе широкому распространію сего объяв-
ленія, перепечатавъ оное, хотя въ извлеченіи. Ред.

присватался къ бабенкѣ, которую я передъ тѣмъ
распрощивалъ. Любви конечно и тутъ не было
въ поминѣ; былъ только расчетъ жить въ своемъ
углу. Услыхала Маронка, да, говорятъ, и подишла
хату, которая соблазнила ее любовника.

— „А Маринка очень любила-теба? спрашиваю.
— „Отъ чего паночку, не любить, любила, да
и любились то мы давно; другой годъ, а можетъ
и третій, и мальчикъ былъ...“

Больша Михайла не зналъ ничего. Только передъ
момъ прѣздомъ въ деревню все думалъ, жениться
ли ему безъ хатки; впрочемъ женился говоритъ,
послѣ.

Велѣлъ позвать виновную, которая уже была
подъ арестомъ. Маринку ввели. Дѣвка лѣтъ
тридцати, высокая, сухоплая, волосы черные,
глаза большіе и впавшіе; загорѣла сильно; а все
такъ видно, что лицо зеленоватое и какъ будто
сильно измучено. На ней была запатанная спод-
ница, а не шеѣ большой, полотняный платокъ.
Вообще дѣвка была очень не красива.

— Ну, Маринка, говорю, твой грѣхъ расска-
зывай.

„Видно, что ксандръ хорошо сдѣлалъ свое дѣло.
Глаза у виновной были заплаканы; грудь поднималась
и дышала неровно. На первыхъ же порахъ,
только что начала свой рассказъ, какъ зарыдала—
и захлестала. Когда то сострадательная стару-
шенка подавала вѣды въ ковчигъ. „Нанейся ты—
несчастнѣйшая!“ Подсудимая, захлебываясь,
глотнула разва два, три... Мнѣ начинала уже на-
добѣять эта драма. Слѣдователь тоже докторъ;
поневоѣ привыкнетъ къ горю, да слезамъ; а все
бываетъ неприятно. Вы знаете, что законъ тре-
буетъ, отъ слѣдователя *во первыхъ* безстрастія;
слѣдователь-машина, въ родѣ чистительной ма-
шины, только вмѣсто цифръ доставляетъ судьямъ
факты, факты.

— Я скромно замѣтилъ, что во первыхъ, мнѣ
кажется, законъ не можетъ требовать, чтобы че-
ловѣкъ пересталъ быть человѣкомъ.

— „Правда; иногда невозможно, но должно;
этого требуетъ безстрастная идея государства!...“

Вотъ куда метнулъ!—подумалъ я невольно и
поспѣшилъ обратить вниманіе разсказчика на ге-
роиню его разсказа...

III.

...Маринка начала свой разсказъ, безъ связи,
безъ толку; видно, что она не приготовлялась къ
этому разсказу; чтобы пускаться вамъ, я сведу
путаницу въ одинъ фокусъ, resumé, если хотите:
„Два года тому приключился мнѣ Михасъ; слу-
жили мы у одного хозяина; полюбили меня и Ми-
хасъ...“ Не обманя, говорю я.— „Не обману, го-
ворить; накопилось денегъ на хату, да коровку,
обвѣщаемся, будемъ жить не хуже другихъ; по-
терпи не много.“—И терпѣла я. Свой хлопчикъ

завелся; много тогда и натерѣлась горя; хозяйнѣ
не держитъ; на гулянкѣ слова никто сказать не
хочетъ. Мѣсяца три тому сгорчила я своего
Яську; померъ *неборачекъ*; плачу объ немъ, да
сокрушаюсь; а другимъ тяжела ужъ. Только, что
то Михасъ ко мнѣ долго не приходитъ. Слышу,
что присватался къ Анелкѣ. Замерло у меня
сердце. Ничего, кажись, не больно, тяжело толь-
ко очень. Вечеромъ, добѣжала до Михаса.—Что,
говорю, Михасъ?—

— А ничего, женось, хочу по христіански.—
— А поминишь, что прежде было?...

— Помню, говоритъ, да дѣлшки не поправ-
ляются; слышь ты, у Анелки своя хатка, лядя-
щая хатка, а все одной будетъ уголь. А напе-
что съ тобой? У обоихъ сподница, да свитка.—
Пошла я и слова не сказала; плакать хочется,
какъ будто было бы легче, а слезъ то нѣту. Идутъ
вѣтки, что и заповѣди въ костелѣ отошли почти.
Ходишь, какъ шальная дѣвчѣ; работа изъ
рукъ такъ и валится; стѣмнѣетъ, такъ въ избѣ
неосидится; сна нѣту; ходишь себѣ по деревнѣ,
ничего не поминишь, и не видишь—темно ли, мѣ-
сяцъ ли свѣтитъ. Только разъ такой ночью опом-
нился у хатки Анелки; свѣтъ въ оконцѣ; тутъ
ко мной что то и сдѣлалось, въ голову ударило;
въ глазахъ красно сдѣлалось,—да запрыгало, не
помню откуда огонь взошелъ; сѣрички можетъ бы-
ли въ корманѣ; а больше ужъ ничего не помню;
только къ утру слышу крикъ: вставай, Марин-
ка, горимъ всѣ! Выглянула въ окна, хатки какъ
свѣчки тѣлятся, горятъ... Тутъ ужъ кричалъ себя
спасай. На третій день только въ себя пришелъ—
и совѣтъ стала мучить. Михасъ ходитъ самъ не
свой тоже. Одна надежда была у него на хатку.
Пришла я къ сестрѣ. Тяжело ужъ очень сдѣла-
лось—вездѣ бабы плачутъ, хлопны охаютъ.—
Пришла да и говорю: мое дѣло, созналась пе-
редъ ней во всемъ; а она совѣтуетъ къ сойскому.
Сосѣдка добрая была; сама расплакалась, посмо-
трѣвши на меня; такъ у меня и лица какъ бы не
было; а тамъ, пане, самъ знаешь... Сотскій по-
шелъ къ начальству...

— А Михалка женился послѣ?
Михалка опять выдвинулся.

— Женился, паночку, Божья воля; заповѣди
сошли всѣ; нужно было жениться...

— Зачѣмъ же ты обманулъ Маринку?
Видишь, Богъ поуталъ...

— Жениться то на ней, пане, не ладно было?
— Это почему—хатки не было?

— Да и хатки не было; бѣдна очень; а притомъ
такая несподручная—тихая така; молчаливая;
никому слова въ поперекъ не скажетъ.

— Ребята! говорю понятнымъ, а что за Ма-
ринки ничего не замѣчали.—

— „Добрая дѣвка, говорятъ понятные, добрая
дѣвка; съ кѣмъ несчастье не бываетъ...“

PROSPEKT

na nowe pismo czasowe, majace wychodzic
w Wilnie pod tytułem

Dziennik nauk matematycznych. (*).

Brak ogólnego organu, któryby odzwierciedlając
współczesny rozwój nauk matematycznych na
zachodzie Eurogry, mógł oznajmiać u nas mi-
łośników z nowszemi postępami w dziedzinie nauk
ściśliszych i zarazem zachęcać uczonych do rozszerze-
nia zakresu samostnej naukowej działalności,
natchnął mnie śmiały myśl przedsięwzięcia, wy-
konanie którego zależeć będzie głównie od sto-
pnia współczucia w ciasnem kółku adeptów i przed-
stawicieli nauki w kraju. Rozwój naukowo lite-
rackiej działalności w dziedzinie nauk matema-
tycznych, zdaje się być w obecnym czasie bar-
dzo na dobre i również pożądanym w widokach
specjalnych uczonych, przodkujących postępo-
wemu ruchowi, jak też w widokach młodszego
kształcącego się pokolenia, tak pozbawionego u
nas środków nabywania poważnych wiadomości
po za obrębem murów uniwersyteckich.

Dla tego więc głównem zadaniem wydawnictwa
dziennika będzie:

1) Ułatwić w kraju publikację prac we wszystkich
gałęziach nauk matematycznych i przez to zachę-
cić do działalności nowych pracowników na
niwie literatury matematycznej, tak mało u nas
dotąd uprawianej.

2) Dać uczonym w kraju, którzy niemogą
iść za rozwojem oddzielnych matematycznych
nauk, środki znajomości się z nowszemi po-
stępami w rozmaitych gałęziach tej wiedzy u nas
również jak i zagranicą, i tym sposobem ułatwić
bliższe stosunki naukowe przynajmniej między
uczonymi w kraju.

3) Dostarczyć wszystkim miłośnikom nauk
matematycznych a szczególnie studentom ma-
tematycznych fakultetów materiał, który by był
zdolny rozszerzyć zakres nabytych przez nich na
ławach uniwersyteckich wiadomości, i obudzić
w niektórych z pomiędzy nich chęć wstąpienia
z czasem w tak nieliczne u nas szeregi praco-
wników na polu nauk ścisłych.

Program wydawnictwa, utwierdzony przez
główny komitet cenzury: Matematyka czysta, fi-
zyka, geografia matematyczna i fizyczna, astro-
nomja, geodezja i mechanika oto są przedmioty,
które wejdą w skład „Dziennika nauk matema-
tycznych.“ We wszystkich tych gałęziach dru-
kować się będą oryginalne artykuły, które będą
dostarczane redakcyi dziennika przez współpra-
cowników. Od czasu do czasu umieszczać się
w nim będą bibliograficzno-krytyczne przeglądy
najnowszych dzieł, wychodzących za granicą. Do
tego działu należeć będzie korespondencja reda-
ktora z uczonymi w kraju i zagranicą, zawiera-
jąca wiadomości o współczesnych pracach. Nako-
niec „Dziennik“ będzie miał rodzaj feljetonu,
w którym się mieścić będą artykuły z tejże sa-
mej dziedziny nauk matematycznych, chociaż
naukowej, ale więcej popularnej treści, których
celem będzie z jednej strony rozszerzać zakres
pożytecznych wiadomości w czytającej publi-

(*) Dzienniki i pisma czasowe w kraju zapewne zechcą
się przyłożyć do dania większego rozgłosu temu prospek-
towi, umieszczając go w swoich kolumnach całkiem lub
w streszczeniu.

czności, a z drugiej strony zaskarbić prenumera-
torów i współpracowników w widokach podtrzy-
mania wydawnictwa. „Dziennik nauk matema-
tycznych“ umieszczać będzie oryginalne artykuły
pisane nie tylko po rosyjsku, ale i po polsku, jak
również i w obcych językach, skoro te ostatnie bę-
dą miały ogólny Europejski interes naukowy, ro-
zumie się jednak samo przez się, że stosownie do
celu wydawnictwa artykuły w rosyjskim języ-
ku będą przeważającymi.

Objętość, format wydania i warunki prenu-
meraty.

„Dziennik nauk matematycznych“ będzie wychod-
zić oddzielnymi arkuszami in 4° o ósmiu stroni-
cach i będzie się drukować w 2 kolumny. 24 ta-
kich arkuszy razem z nadzwyczajnymi dodatka-
mi, rysunkami i t. p. składać będą tom, do któ-
rego przy ostatnim numerze dodana będzie okład-
ka, oraz registr artykułów i spis współpracowni-
ków. Wyjście arkuszy „Dziennika“ nie będzie
ściśle przywiązanе do czasu, będą się one dru-
kować i rozsyłać w miarę nagromadzenia mate-
riałów. Tym sposobem w ciągu roku może wyjść
jeden, dwa, trzy, a nawet i więcej tomów. Prenu-
merata na każdy tom składa się oddzielnie.
Wzywając niniejszem wszystkich uczonych w kra-
ju pracujących na niwie przedmiotów, które wejdą
w skład „Dziennika nauk matematycznych, do
przyjęcia czynnego udziału w wzbogaceniu tre-
ści wydawnictwa, redakcja gotowa jest przystą-
pić niezwłocznie do urzędystwienienia przedsię-
wzięcia i ogłasza następujące warunki prenu-
meraty:

1) Wszyscy współczujący przedsięwzięciu i
życzący prenumerować 1-szy tom „Dziennika
nauk matematycznych“ zechcą w jak najkrót-
szym przeciągu czasu zgłosić się tylko listownie,
że chcą otrzymywać Dziennik i przesyłać przy-
tem do redakcyi szczegółowe adresu, pod które-
mi życzą odbierać pismo.

2) Pierwszy zeszyt, po wyjściu swoim, któ-
re nastąpi nie później jak 1. stycznia 1861 roku
a przy sprzyjających okolicznościach i daleko
wcześniej (do którego dołączony będzie spis współ-
pracowników) będzie niezwłocznie rozesłany
wszystkim co się uprzednio zgłosili o odbieranie
„Dziennika“ z prośbą, aby raczyli przesłać do
redakcyi naznaczoną za ten tom opłatę, a miano-
wicie pięć rubli srebrem.

3) Wszyscy, zgłaszający się o odbieranie Dzien-
nika do 1-go listopada placą, za 1-szy tom z prze-
syłką w oddzielnych sposzytach, jak wzmianko-
wano wyżej pięć rubli sr. zgłaszający się po tym
terminie sześć rubli, to prawidło będzie się sto-
sować i do prenumeraty na następne tomy, mia-
nowicie że osoby zapisujące się na prenumeratę
jakiegokolwiek tomu przed rozpoczęciem druku
odbierać go będą za opłatą 5 rubli, a ci co się
opóźnili z zapisaniem się, placą jednym rublem
więcej.

Adres Redakcyi: do Astronomicznego Obser-
watorium Wileńskiego—redakcyi „Dziennika nau-
k matematycznych, w Wilnie.“

REDAKTOR I WYDAWCA M. Gusiew.
Pomocnik dyrektora obserwatorium astrono-
micznego wileńskiego.

Wilno 1 czerwca 1860 r.

— А что она въ последнее время...

— Осталась, пане, какъ будто; по ночамъ хо-
дитъ, ни съ кѣмъ ни слова; страшно на дворъ
выдти—въ бѣлой плахтѣ; такая несчастнѣйшая.
Подойдешь бывало: шла бы ты, Мариса, до дому?
спать пора. „Ни слова, какъ будто не слышишь.“
Возьмешь за руку, да и отведишь до дому, какъ
малога. А то бывало слышишь идетъ темною по
улицѣ; выглянишь въ окно, да махнешъ рукой и опять
на лавку. Такъ всю ночь и проходитъ по огоро-
дамъ; и все молчать, тихая дѣвка, сказать нечего.

— Такъ она помѣшана была?

— „Богъ знаетъ, пане; только больно ей худо,
видно было. Сама то взрослая, сыночекъ померъ, дру-
гимъ на сносяхъ; а лайдакъ Михалка на другой
женится; тяжело ей и сдѣлалось...“

— А что вы про Михалку скажете...

— Дурной человекъ, пане,—изъ корысти жо-
нился, да Богъ поуталъ, не задалъ дѣлки...
Михалка стоялъ прислонясь къ забору съ преж-
нимъ тушымъ выраженіемъ во всей фигурѣ. Анел-
ка плакала, такъ кажется, что бы что нибудь да
дѣлать... Маринка стояла, тихая, молчаливая изъ
зелена блѣдная, только нѣтъ—нѣтъ да вздрогнетъ
вся, какъ потрепленная птица, всѣмъ тѣломъ.
Слѣдствіе было почти кончено.

Велѣлъ везти Маринку въ городъ. Услыхала,
только успѣла я отвернуться, слышу тяжело, какъ
спошь, что то рухнулось позади.

Маринка, какъ стояла, такъ и упала плашмя,
хватаетъ и дадутъ ноги.

— Пане милосердый, пане,—что, меня вышлютъ
на Сибирь...

— Не знаю, говорю. Видишь какое дѣло...

— Нехай, пане, вышлютъ; сдѣлай такъ пане,
чтобы выслали... Тяжело мнѣ...

Хочу отойти, не пускаетъ. Возьмите ее, гово-
рю понятнымъ. Не встаетъ; отрываютъ руки, такъ
и вибрируетъ...

— „Пане, смилуйся, нехай на Сибирь вышлютъ,
нехай Михалка живетъ себѣ съ Анелкой по
Божьему, зла я не помню за сгубу...“
Богъ ему прости...

Маринка глухо рыдала... подъ конецъ просто
сдѣлалась первинъ припадкомъ...

— Что же вы? спросилъ я, удивленный такимъ
заключеніемъ, отъ котораго вѣяло уже слишкомъ
холодно.

— Ничего. Слѣдствіе произведъ. Маринку въ
острогъ; Михалку на поруки...

— А тамъ?

— Плетью отдувать, да въ Сибирь. Законъ
непускаетъ...

— И такъ Маринка виновата?...
— Крутомъ... Я увлекся въ разсказъ; я хотѣлъ
сдѣлать его занимательнымъ для васъ, въ дѣлѣ—
факты, факты, которые смотрятъ иначе.—Развѣ
вы не видите, что все сдѣлано не только изъ ме-

сти, но чтобы предупредить бракъ, устранить по-
водъ къ этому браку, тутъ расчетъ... Умаетъ-
плещетъ! всякій злодѣй рѣжетъ свою жертву въ
умаиступленъ... Увлекаться здѣсь грѣшно...

— И вы привели этотъ взглядъ въ дѣлѣ...

— Разумѣется, это мое убѣжденіе...

— А помните, что вы сказали—слѣдователь

машина...

— Н. сильно сканфузился. Мнѣ сдѣлалось грустно—
и вдвое тяжелѣе за Маринку.

— Хотите вывернуться...

— „У меня убѣжденіе, взглядъ шель объ руку
съ фактами.“

Къ счастью лошади уже нетерпѣливо звѣгли
колокольчикомъ. Мы скоро простились и разош-
лись въ разныя стороны. Бываютъ встрѣчи,
послѣ которыхъ остается въ сердцѣ что то не-
доброе...

Вотъ, думалъ я, какъ у насъ проводятся въ
практику, въ жизнь, гуманные возгласы... Твер-
дятъ только факты, факты; но гдѣ же искать бу-
дуща смысла этимъ фактамъ, вырваннымъ изъ сре-
ды, мертвымъ, лишеннымъ живой обстановки...

Чуть брезжилось утро. Кругомъ было еще ти-
хо... уже просыпалась весело эта чудная по-
лая свѣжими силами жизнь, среди которой дышетъ
такъ легко и свободно.

На вѣтку березы вспорхнула изъ куста какая
то сѣренькая птичка, заботливо отряхнулась и за-
щебетала свою очень простенькую, безыскус-
ственную пѣсню. Въ этой пѣснѣ не было треску-
чихъ переливовъ и сладострастныхъ замираній,
какъ въ весенней пѣснѣ соловья, но она такъ шла
къ простому, не многосложному пейзажу окрест-
ности...

Боже мой, какъ хорошо ѣхать по проселочной
дорогѣ весною, когда чуть только изъ за розо-
выхъ полупрозрачныхъ облачковъ прирѣжется
солнце, еще безъ лучей, безъ блеску—и свѣтлый
утренній вѣтеръ вдругъ ласково повѣетъ въ ли-
цо, прогоняя съ него морщины, нагнанные вче-
рашними заботами и вчерашнею жизнью...

IV.

Чрезъ подлога мы снова встрѣтились съ Н. Онъ
подбѣжалъ ко мнѣ первый, усмѣхался своей лисей
улыбкой.

— Здравствуйте, здравствуйте,—давно бы къ
намъ... давно... а знаете, помните нашу первую
встрѣчу, разсказъ... Маринку...? Маринку осво-
бодили отъ суда, не наказали... и тутъ либерал-
измъ заглянулъ... За то глупому Довеласу доста-
лось... выпоролъ больно... Вотъ и у насъ своя
Шеро, настоящая Жмулинка...

Въ эту минуту я чуть не бросился обнимать Н.
за добрую вѣсть, даже готовъ былъ истолковать
его гадкую лисью улыбку въ хорошую сторону...

1859. — II. —

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Wybitnem znamię naszego czasu, jest miłość pokoju; mało w którym dziejowym okresie było tyle podnieć do powszechnej wojny i nigdy usiłowania rządów, niebyły tak szczere, aby ją w samym zarodzie przytłumić. Na wschodzie dola chrześcijan jest nieznosna; ale zaledwie sułtan oświadczył, iż pragnie, przez własnych urzędników, przekonać się o słuszności zażaleń i zbadać środki ich zaspokojenia, wnet mocarstwa wynurzyły swoje zadowolenie i pierwszy książę Łobanow, poseł rosyjski, oznajmił że dwór jego czekać będzie na sprawozdanie wielkiego-weszyra. Oddawać się nadziei, aby od tak dawna i tak głęboko nurtujące ciemieństwa, społeczność słowiańsko-chrześcijańska dotykające, ustały, bez zmiany wewnętrznej i zewnętrznej organizacji krajów przez chrześcijan osiadłych, byłoby nieprzebaczonem złudzeniem. Ale ponieważ na samym wstępie do tego przeważnego pytania należy do oczywistości wyjaśnić istnienie złego, słuszną jest przyprowadzić naprzód rząd turecki do własnego zeznania, że złe trwające od tylu wieków bynajmniej się nie zmieniło. W drugim stopniu tej sprawy, zapewne Turcy podadzą sposoby, jakimi zaradzić złemu zamysławia; porównać więc je przyjdzie z temi, jakie już od wieku blisko były podawane i zapytać o rękojmię ich spełnienia. W trzecim natomiast stopniu skoro przekładane środki okażą się zużyte, a rękojmię nie przedstawia żywotnej siły, jeden tylko i to ostateczny pozostanie sposób, pójść za przykładem, przez wieloletnie doświadczenie sprawdzonym, oddzielnego narodowego zarządu, pod zwierzchnictwem najwyższą władzą Sułtana.

Europa zna ten sposób, patrzy na jego błogie skutki we trzech naddunajskich księstwach i uświęciła go nawet swoją sankcją, w ostatnim paryskim traktacie.

Skutkiem rozmaitych przyczyn, między Francją a Niemcami rozplenił się kakol podejrzeń, pamięć dawnych krzywd odżywać, rana uspijonych nienawiści na nowo jężyć się poczyniała. Rząd francuzki szukał na to lekarstwa w wymownych odczasach narodu niemieckiego; po pełnej znaczenia mowie Achillesa Fould, dał się słyszeć, tak chętnie słuchany, głos Saint-Marc-Girardina, na koniec posła krótka, ale treściwa nota, najpodobniej samego cesarza. Usłużne dzienniki francuzkie rozwijając ją i tłumacząc, starały się wpłynąć na uspokojenie umysłów w Niemczech, ale nastrój ich stał się tak podejrzliwym, że słowa pojednania przyjmowano jak obelgi, lekarstwo zamieniało się w truciznę. W tem wytyżeniu strun politycznych, w każdym innym dawniejszym czasie pęknięcia one musiały, a rozdźwięk ich gromami dział zagłuszałby przyszłość; tymczasem dzisiaj, w imię tej miłości pokoju, która, któż zgadnie na jak długo, dziś żyje w sercach panujących, Napoleon chwycił się ostatniego środka, domaga się osobistej rozmowy z księżciem rejentem pruskim, który ze swej strony wiedząc, że te trwogi, te podejrzenia najnamiętniej rozniecane są przez podrzędne dwory niemieckie, żąda, aby do tego pamiętnego zjazdu przypuszczeni byli i ci panujący, co dotąd najuporczywiej oddalali wszelką wiarę w szczerą dawanych zapewnień. Bez wątpienia jest to gorzki owoc niedawnego jeszcze dwuznacznego postępowania Napoleona, ale dziś wątpić o szczerości jego, że z Niemcami chce pokój utrzymać, byłoby mu wyrządzać daremną krzywdę—

i wywoływać z krainy urojen rzeczywistości. Już w chwili, kiedy to piszemy cesarz Francuzów i książę rejent pruski musieli sobie podać pojednawcze dłonie i tu więc, niedaleka może wojna, zaklęta na dobre została.

Dla Niemiec, jeżeli powyższe przewidywania zamieniają się w rzeczywistość, będzie to prawdziwym dobrodziejstwem; dla ogólnej wolności ludów, bezkrwawa a stanowcza wygrana. Książę rejent ma pełne wagi trudności do uprzątnienia; że inne na ten raz pominiemy, dosyć wspomnieć o tej, w jaką Prusy wdane są z powodu Hessko-Kasselskiej konstytucji. Po rewolucji lipcowej, po ogłoszeniu konstytucji belgijskiej, drugorzędne państwa niemieckie, wywiązując się z obietnic 1813 r., dla odwrócenia wstrząśnięć nadały poddanym swoim ustawy, do wzoru francuzkiej i belgijskiej, zastosowane; jednoznaczne zasadę monarchiczną z prawami ludów. W liczbie tych panujących znajdował się kurfirst Heski, zwołał on izbę deputowanych, poruczył jej ułożenie ustawy, ułożoną potwierdził i w r. 1831 wprowadził w wykonanie. Wszyscy byli spokojni i zadowoleni, czasami tylko ministrowie dąsali się za to, że izba wtrącała się niekiedy w ich politykę i chciała ściśle sprawować budżetowe rozchody. Tak trwało do 1848 r., skutkiem wypadków którego wyrodziła się reakcja; kurfirst, zamiast istniejącej w Hessji od 19 lat konstytucji nadał jej samowolnie nową. Izba deputowanych zaniósł skargi, ale nakazano jej milczenie, i sejm związkowy, tchnący wyobrażeniami reakcyjnymi, nie wspierał praw ludowych, lecz dynastję; konstytucja 1831, zdawało się, iż nazawsze upadła. Tymczasem książę rejent Pruski, obawszy wodze rządu, zwrócił uwagę na

zażalenia Hessów, przemówił w ich obronie do sejmu związkowego i żądał przywrócenia uchylonej ustawy. Na sejmie, atoli, panowała Austria, pod jej sztandarem rozwieliła się reakcja, odrzucono skargi Hessów i orędownictwo pruskie. Było to ważne zwycięstwo dla Austrii, jakby pociecha po klęskach pod Magenta i Solferino; przekonała się, że większość panujących niemieckich i to reakcyjnych jest za nią, ale przekonała się także, że ta większość jest pozorna, bo jeśli rządy były za nią, ludy niemieckie widziały w Prusach obronę swych wewnętrznych i zewnętrznych swobód. Wohec tych zdarzeń Austria skłoniła kurfirsta do nadania nowej ustawy, pośredniej między konstytucjami z lat 1831 i 1852. Po usłuchaniu tej rady, nowa ustawa ogłoszona została 30 maja; ma stać się obowiązującą od 1 lipca. Obejmuje ona 131 artykułów, między innymi niektóre dziwnie wyglądają, np. ustawa, iż należy być chrześcijaninem, aby być obywatelem, a więc żydzi nie mają ojezyczny Hessji; ludzie ukształceni, pracowici, pożyteczni od kilku wieków osiedli tracą obywatelstwo za to, że są wiernymi wyznaniu ojców. Inny artykuł waruje, żeby panujący przynajmniej raz co trzy lata zwoływał izbę. Jakież pożytek z takiej izby, chyba dla zawotowania budżetu, bo o kontroli przychodów i ich szafunku, w izbie tak rzadko zbierającej się, ani pomysłu można. Odmawiać zawotowania podatków nie ma prawa, również nie wolno jej zaskarżać ministrów. Owoż w tak świeżej i z taką pogardą dla Prus dokonanej robocie, książę rejent, oświadczając raz opiekę ludowi hesskiemu, potrzebować będzie całej sprężystości swego rządu, aby niedozwolić wybuchnąć wewnętrznym rozruchom, które Austria

OBRAZKI LITEWSKIE.

przez

IGNACEGO CHOŹKĘ.

WOTUM CHYBIONE.

I.

(Dalszy ciąg ob. N. 43.)

Pierwszy raz także tu towarzysząc mężowi, słabość lekka, długą podróżą spowodowana, nie dozwoliła być razem w kościele, więc w kaplicy zamkowej dewocję dnia tego pobożnie spełniała. Wkrótce ruch u wejścia i rozpętlające się gromady, obwieściły przybycie księcia: liczna go otaczała asystencja, wojskowych jako około wodza, i dworskich jako około wielkiego pana, wszedł on na przygotowanym dlań a bogato przybranym krześle w prezbiterjum, a książę infułat w asystencji całego kleru, wyszedł ze mszą.

Po skończonym nabożeństwie i uroczystym odśpiewaniu hymnu wezwania ducha św., odniesiono *sanctissimum* do zakrystji, i zaczęto robić przygotowania do dzisiejszego obrzędu. Lecz nim się to uporządkowało, infułat stawiając Żaluskiego przed księciem, rzekł: „rekomenduję waszję księżęjści mości mojego kolligata Jana Żaluskiego, przybyłego tu z Litwy, z postanowieniem i szlubelem rodzicielskim, a z własną pobożną wokacją do stanu duchownego, i zalecam go w waszą twą *serenissime Princeps!*

Formosus adolescens *) rybenku! rzekł książę zmierzając poważnym wzrokiem prezentowanego: *formosus adolescens!* ale wolalbym ks. infułacie, abyś go mnie jako hetmanowi zalecał, bo zdaje mi się, że mu składniej do ręki przypadłaby szabla, niżeli kropidło. W rękach Żaluskich, ożwał się żywo i śmiało młodzieniec, bywały nieraz pastorały, pieczęcie i pióra mądre, równego zda mi się waloru w ojczyźnie jako i hetmańskie buławy.

Infułat się zaczerwienił; dworsey i wojskowi otaczający księcia spojrzeli surowo, i przykreśli w wąsów, czekając może skinięcia hetmańskiego do czepki; ale się omylili wszyscy. Wprawdzie książę pokręcił także wąsami, ale uśmiechając się łagodnie, rzekł: — Podoba mi się twój animusz panie Żaluski, szlachecka to krew i młoda, — nie gniewaj się jednak rybenku; nie myśliłem *derogare generoso nomini tuo* **), znam wysokie merita w ojczyźnie Żaluskich, i żyję ci abyś *exempto* znakomitego Jędrzeja Chryzostoma ***), trzymał kiedyś w twoim

ręką i pastorał biskupi i pieczęć kancelarską i pióra mądre; znałem go w młodości mojej, to mówiąc podał rękę Żaluskemu.

Młodzieniec, oczekując ostrzej odpowiedzi, tém żywiej ujęty został dobrocią i łagodnością tak wysokiego i potężnego dostojnika, skwapliwie więc ujął podaną sobie rękę i z uszanowaniem ją ucałował. Ta duma rodowa i razem ta pokora młodzieńcza, podobą się księciu, podobą się wszystkim. Książę uściśnął go. Rybenku niech ci Bóg błogosławi! rzekł. Za nim infułat także błogosławieństwo powtórzył, a dwór cały hetmana otoczył go gromem, i witać go uprzejmie jakby dawno znajomego, radami go choć nieproszonemi ale serdecznemi traktowali.

Porzucił *reverendę* odzywali się wojskowi, bądź z nami: obaczysz jak cię nasz hetman pokieruje!

Trzymaj się infułata, mówili przeciwnie dworacy; będzie z ciebie cała gęba *sacerdos* *), a może kiedyś i prymas naszej korony.

Tymczasem wyniesiono długi stoł na środek kościoła i sukrem go ponsowem okryto: postawiono na nim urnę, do której wysypano kartki białe w ilości, równiej liczbie kandydatek ze stanu szlacheckiego, (toż samo się potem i dla mieszczek powtórzyło), dwanaście z nich było szczęśliwych, reszta pustych, za stołem zasiadł książę, obok infułat, dalej kapituła, to jest sześciu kanoników. Z tych jeden wstąpił na ambonę i po stosownym przemówieniu, wołał z listy imiona wczoraj wpisanych dziewięć...

Każda zbliżała się bojaźliwie do stołu: za każdą szła albo matka, szepejąc cichy paciorek na intencję szczęśliwego losu dla dziecka, albo stara ciotka i krewne opiekujące się temi, które matek nie miały—sierotami!!! albo na koniec włożył się za córką stary zgarbiony szlachetka, w wytartym kontuszu z szabelką u boku... przystępował on drżącym krokiem do hetmana swego... do wodza szlachty... przechodząc doń jakby po ostatni ordynans maszerunku... na tamten świat.

Dopiero postaw się miły czytelniku myślą w przeszłość cofnijmy obecnym natenczas w kościele Olykim, przeprowadź okiem po tém całym zgromadzeniu; patrz na wszystkie oblicza, i utwórz przed sobą obraz tej chwili wspaniałej, uroczystej i rzewnej razem, a obraz ten podług własnego twego serca utworzony trafniejszym i miłszym ci będzie, nad wszelkie moje opisy— a mnie od nich uwolnij.

Już kilkanaście imion przewołano: *Hanna Nagurska!* ożwał się kaznodzieja.

Heleńka zawołana dziewczica przechodziła ko-

ścioł i zbliżała się do stołu, tłumy ciekawe zwracały na nią oczy: a szczególnie dworsey księcia, przed którymi kraśniały jagody, a spadały ku ziemi żrenice tych biednych, a niektórych ładnych dziewcząt, i nie obeszłoby się bez żywszych wyrazów i komplementów, gdyby obecność księcia i respekt miejsca nie wiązał humoru dworskiego takim widokiem łatwo podbudzić się mogącego. Gdy się ukazała Hanna, nie przelotne wrażenie, ale powszechna admiraacja powitała ją. Piękna ona była i bardzo piękna!!! Postawa składna: wdzięk jakiś skromny i miły, a razem dający domniemywać wyższe jej nad ubóstwo, które ją tu przywodziło, ukształcenie: spójnienie swobodne, niekłliwe i niesromujące się tego ubóstwa; ale łzawe i miękkie, jakby uczuciem chwili obecnej natechnięte; ubiór na koniec i suknia prosta ale schludna i bez przesady, pod którą dzisiejsze jej towarzyski niedostatek swój upstrzyły starały się; wszystko to złączone w Hannie, uderzyło i zajęło każdego.

Stary mężczyzna opierający się jedną ręką na kij, prowadził ją drugą, a raczej ona go wspierała w trudnych jego krokach, był to jej ojciec. Szczególne jak dziś znaniona i znaki wojskowego zawodu, nie odznaczały natenczas widocznie zwłaszcza tych, którzy ten zawód już przeszli, to jest byłych wojskowych, wszakże zostawała im, wyrażając się po prostu, mina żołnierska, a ojcowi Hanny zostało jeszcze i kalektwo; po jednej więc i po drugiej, nikt się nie omylił, poznając w nim starego wojaka.

Hanna wyciągnęła los... szczęśliwy—wszystkim po sereu; bo wszystkich serca od razu sobie zjednała, jedno wszakże gwałtowniej biło od wszystkich,—za krzesłem infułata stał Żaluski, młody ten człowiek nie pojmował co się z nim w tej chwili stało? widok Hanny jakby iskra elektryczna wstrząsł go; a to nagle wstrząśnienie przewróciło w mgnieniu oka kartę w księdze przeznaczeń jego... Krew w nim żywiej krążyć poczęła i falami napływała do serca—stan ten jego wewnętrzny, objawiał się na jego twarzy: drżał, bledniał, czerwieniał; lecz nikt na to nie zwracał uwagi, on sam tylko czuł w sobie rewolucję, do pierwszych symptomatów niebezpiecznej jakiejś choroby podobną, i odszedłby z kościoła, lecz gdy ojciec i córka oddalali się od stołu, książę rzekł: „Mości panie Nagurski, proszę waszmości po tej całej ceremonji zostać w kościele, mam z waszmością do pomówienia.“ Nagurski zatem uklonił się nisko księciu i odszedł do ławek; a Żaluski jakby siłą niewidomą pchnięty, przeciśnął się przez tłumy, i oka nie spuszczaając z Hanny, stanął naprzeciw jej za filarem, nieporuszony jak filar.

II.

Przeciwnie wszystkie losy i dla szlachcianek i dla mieszczek: zapisano w księgę imiona szczęśliwych dziewięć, osięgających przeznaczone posagi, i kazano im przybywać na dzień 11 listopada, to jest na fest św. Marcina, patrona ubogich, dla odebrania znowu z rąk infułata pieniędzy, które administracja Olycka, z dochodów zwykle już w tej porze do kassy ordynackiej wpływających, wcześniej mu wypłacała. Zawiedzionych pocieszano nadzieją, i wzywano na przyszłą rocznicę, a wspaniał książę hetman chciał ulżyć zmartwieniu tych którym próba nie dopisała, powodem swej osobistej prezydenckiej w obrzędzie, rozkazał za kosztą podróży, każdej rodzinie po parę dukatów z własnej szkatuły wyliczyć *).

Zatem ks. infułat odszedł do zakrystji, i tam w żałobną kapę obleczony wyniósł najprzód *Sanctissimum* na ołtarz, a potem z całym duchowieństwem i zgromadzonym ludem, prowadzony przez księcia hetmana, zstąpił processjonalnie do kościoła podziemnego, to jest do sklepu gdzie spoczywały zwłoki tych dobroczyńców ludzkości.

Stoją tam trzy trumny, po środku samego księcia *Stanisława Albrychta Radziwiłła*, a po oburącz dwóch żon jego: naprzeciw jest ołtarz, przy którym codziennie msza relikwialna się odprawia. Ołtarz gorzał rześmistem światłem świec i lamp, które i po całym tym obszer-nym a przyémionym lochu rozrzucone po ścianach grobowym płomieniem pęgały. Na górze w kościele ożwał się organ... Uroczyste a żałobne *de profundis* runęło zeń do sklepu, i drżącym brzmieniem napełniając podziemie, wzbudzało i tłumilo tam razem głębokie westchnienia wzruszonego ludu. Infułat ukląkł na stopniach ołtarza, przed figurą ukrzyżowanego Chrystusa, i głośno litanję za dusze zmarłe odmawiać począł.

Natenczas uposażone dziewice, ich matki, babki, ciotki, opiekunki, ojcowie i krewni, gwałtem się precisnęły do trumn swych dobroczyńców, oblegli je, padali na nie, obejmowali je, płaczem rzewnym i łkaniem przerywając święte litanjalne wezwania infułata i własne „*modl się za nami.*“ Nagle parte ścis-kiem osuwają się wieka trumny, a *Stanisław Albrycht Radziwiłł* i córka *Lubomirskich*, Krysztyna żona jego, stają się świadkami najczulszej wdzięczności ludzkiej za ich dobrodziejstwa, i jakby osobiście odbierają za nie modłami i łzami zapłatę.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

*) W naszych czasach książę Jakób Dederko, infułat Olycki, też samą dobroczynność powtarzał.

*) Przystojny młodzieniec.

**) Ubiżać szlachetnemu imieniu twemu.

*** Jędrzej Chryzostom Żaluski, biskup Kijowski, z tego postąpił na Płockie w r. 1691,—z tego na Warmińskie 1696, przy którym za konsensem stanów Rzeczypospolitej dano mu pieczęć wielką koronną, którą aż do śmierci swojej wraz z tém biskupstwem trzymał, ta przypadła na rok 1711. Autor wielu pism uczonych, człek wielkiej w ojczyźnie zasługi i mądrości. Niesiecki Tom 10.

*) Sacerdos—ksiądz.

zdaje się wywoływać, z taką natężennością. Dla tego sądzić należy, iż zjazd z Napoleonem jest dlań tym pożądalszy, iż im skuteczniej ułatwiwszy się zewnątrz, tém dzielniej będzie mógł przystąpić do uprzątnienia wewnętrznych trudności, o których wkrótce pomówimy.

WŁOCHY.

Turyń, 4 czerwca. Przeszłej nocy jeszcze udało się 2000 młodzieży puścić się w Genui na morze, dla połączenia się z Garibaldim. Z każdym dniem, entuzjazm powiększa się w ogromnym stopniu. Ci co ostatni odpływają, jedną tylko tchną obawą, aby nie przybyć za późno do spółnictwa niebezpieczeństw i chwały poprzedników. Jeśli na ludziach Garibaldiemu nie zbędzie, pewnie też nie zabraknie mu pieniędzy. Towarzystwo włoskie, deputowany Bertani i dyrekcja miliona strzelb, wyprowadziła 1,200,000 franków, przeszłego tygodnia. Ta obfitość pieniędzy tłumaczy się ofiarą takich miast jak Mediolan i Florencia, które od razu sypią setkami tysięcy franków. P. Canofari, minister neapolitański, przy dworze turyńskim, nie ludzi się bynajmniej co do przyszłości, jakiej kraj jego ulegnie. Już kazał sprzedać konie i stara się pozbyć dalszej ruchomości. Przez cały czas pobytu tego zacnego dyplomaty, przy tutejszym dworze, odznaczał się on postępowaniem pojednawczym; bez niego, to zerwanie stosunków, coraz nieuchronniejsze, może już dawno nastąpiło, w okolicznościach nierównie zawilższych. W tutejszym świecie politycznym rząd Franciszka II mają za zginiony, szczególnie zaś od czasu odrzucenia kapitulacji, umówionej już między generałem Lanza i Garibaldim. Ostatni zgodził się na rozejm jedynie dla oszczędzenia rozlewu krwi włoskiej. Drugą pobudką do zawieszenia broni był wzgląd na szlachetne miasto Palermo, które chciał ocalić od zburzenia. Cokolwiek bądź, nikt tu nie wątpi o ostatecznym zwycięstwie powstańców.

Pogłoski o bliższej zmianie ministrów nie ustają. Zdaje się, że baron Ricasoli, wchodząc do gabinetu, złoży obowiązki generała-gubernatora tokańskiego, gdyż rząd królewski postanowił co najprędzej położyć koniec autonomii administracyjnej, będącej źródłem mnóstwa niedogodności, zdarzających się codziennie, i przedmiotem nieustannych zażaleń na parlamencie i w dziennikarstwie.

Izba deputowanych zaleciła przygotować raport o liście cywilnej królewskiej. Sprawozdawcą jest p. Galeotti, który radzi izbie uchwalić 10 milionów rocznie. Minister skarbu, powodowany uczuciem najchwałobniejszem, nie położył żadnej leżby mającego się uchwalić przyszłego opatrzenia. Niniejsze prawo i wprowadzenie sardyńskiej ustawy druku w Toskanji, będą ostatnimi, które parlament ma rozstrząsać przed swoim zamknięciem, pod koniec bieżącego miesiąca.

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

Kiedy jen. Lanza zdał sobie sprawę z położenia Palermo, zrozumiał, iż w obec świeżo, tak straszliwie wybuchłego powstania, nie mogąc spodziewać się oczyszczenia miasta, musiał je opuścić, nie narażając się na bitwę, wśród jego murów. Twierdził, że przesłał, w tym duchu do Neapolu raport, i przełożył plan poniższy, mogący jeszcze być wykonanym, d. 23 maja. Według rzeczonego planu, generał miał przenieść na okręta archiwę rządową, zapasy wojenne i żywność znajdującą się w mieście; sam zaś z wojskiem, cofnąłby się do Messyny, leżącej o 190 kilometrów od Palermo. Korpus jego, z 25000 ludzi ciągnąłby wzdłuż brzegów morskich, aż do przylądka Risigello, nad Cefalu, i wkroczyłby w góry Ciselba, między Mistrella i San-Marco, których przesmyki są dziś zajęte przez siły jen. Russo, dowódcy obwodu messyńskiego. Pod względem strategicznym był to plan arcy trafny. Uwolniłby wojska neapolitańskie od stoczenia bitwy w Palermo, mieście otwartym, z którego byłoby trudno wycofać się, i powiększyłby w znacznym stopniu środki obrony Messyny, najważniejszej, jak wiadomo, strategicznej pozycji w Sycylii. W istocie, jen. Lanza, mając liczne wojsko i porządne działa, dla zastąpienia Messyny, mógłby oprzeć obronę swoją linję o przesmyki, przez które wchodzi się na płaszczyznę, prowadzącą do miasta, to jest na 20 kilometrów od cytadeli, zastaniając skrzydła prawe i lewe twierdzami Milazzo i Taormina, utrzymać w ten sposób związek z Cataną i uczynić tę ważną część wyspy prawie niedobyłą. Twierdził, że ten plan został odrzucony z uwag politycznych, przełożonych członkom ciała dyplomatycznego w Neapolu, których szczegóły są dotąd tajemnicą. Od czasu wypadków w Palermo, rząd czynnie zajmuje się obroną Messyny. Posiłki w ludziach i broni codziennie są tam wyprawiane. Na żądanie marszałka polnego Afan de Rivera, dowódcy wojennego Catany, inne posiłki mają być wy-

ślane do tego ostatniego miasta. Zachowanie jego jest nieodbita dla obrony Messyny, której bok lewy byłby odkryty, skoro by Catana wpadła w ręce powstańców. W ostatnich dniach następujące wojenne okręta znajdowały się na zatoce palermitańskiej, francuskie: parowa fregata le Vauban i parowy zwiastun la Mouette; angielskie: okręt parowy Annibal, z flagą kontd-admirała Mundy i fregata parowa Coesara; austriackie: fregata parowa Schwarzenberg, z flagą kontradmirała hrabiego Wullersdorff, korweta parowa Dandolo i zwiastun parowy Santa-Lucia; oraz rosyjska fregata parowa Miedwied; północno-amerykańska fregata parowa Susquehanna; i piemontskie: fregata parowa Governolo tudzież korwety parowe Anthion i Ichhusa. Te rozmaite statki wojenne utrzymywały czynną żeglugę między Neapolem i Sycylią.

Co do rozejmu miały go poprzedzić następne okoliczności. Admirał angielski protestował a nawet nakazał generałom neapolitańskim, aby natychmiast zaprzestali dzieła zniszczenia. Bombardowanie trwało już dwa dni, gdy konsulowie, oburzeni okrucieństwami, spełnianymi w ich oczach dopomnieli się aby jen. Lanza żądał od Garibaldiego rozejmu, który został też natychmiast udzielony. Co do jego trwania, zdania różnią się między 6-cią a 24-a godzinami, ale w chwili gdy rozejm miał upłynąć, admirał oświadczył, że ponieważ Palermo jest oczywiście dla króla stracone, nie należy bitwy wznowiać. Wszyscy dowódcy obcych okrętów wojennych, zebrawszy się na radę na Annibalu, zgodzili się przystąpić do zdania admirała angielskiego, nie dla tego, aby Neapolitańczyk uznali się za pokonanych, ale aby przeciwnicy zatrzymali się każdy na swoim miejscu i rozpoczęli rokowania. W skutek czego przedłużono zawieszenie broni do 6-u dni. W tej przerwie, za pośrednictwem konsulów, dowódców morskich, umówione było widzenie się między Garibaldim i parlamentarem królewskim, nie jen. Lanza, jak mówiono, ale jen. Letizia. Wszystkie szczegóły: wzajemny powrót rannych, udzielenie im lekarskiej pomocy, swobodne odnowienie żywności i t. p., przyjęto; ale gdy przyszło do głównego pytania opuszczenia wyspy, porozumieć się nie chcieli. Letizia począł przekładać, że wojska królewskie, chociaż wyjdą z Palermo, mogą jeszcze stawić czoło Sycylii. Następnie radził, aby senat palermitański przestał, podług wskazanej przezeń myśli królowi adres, obowiązując się wyjednać jego przyjęcie. Na co Garibaldi natychmiast odrzekł: „Senat, to ja.“ Parlamentarz musiał przestać mówić o łaskawości swego pana i o złożeniu u jego stóp najpokorniejszej prośby. Rozpoczęto znowu rokowanie o wyjściu wojsk neapolitańskich. Lanza i jego przedstawiciel Letizia przyzwoliliby na to, gdyby Garibaldi zgodził się na swobodne przewiezienie zwyciężonych z bronią, bagażami i chorągiewami, do Messyny lub Neapolu, podług ich wyboru. Lecz Garibaldi najotwarciwiej oświadczył, że jego zamiarem jest uczynić Włochy niepodległymi i jednolitymi, że więc Palermo będąc tylko początkiem dzieła, potrzebuje dla jego dalszego postępu, coraz więcej broni, coraz mniej nieprzyjaciół; nie może więc pozabawiać siebie nieodbitnie potrzebnych narzędzi, ani pozwolić przeciwnikom swoim, udać się na zasilenie stanowisk, Neapolu lub Messyny, które ma zamiar atakować. Lecz ponieważ nie chce ani wytypić, ani znieważać żołnierzy, którzy okazali tyle męstwa, przełożył zupełne opuszczenie miasta i twierdził, bez żadnych upokarzających warunków, i wyprawienie ich załog, na leże w obranęj miejscowości wyspy, aż do końca wojny. Rzecz oczywista, że Letizia, nie porozumiając się ze zwierzchnikiem swoim Lanza, nie mógł tego przyjąć; również widoczna, że alter ego (namiestnik) nie mógł też ustąpić Palermo, całej Sycylii i 25000 wojska, nie dołożywszy się króla; na koniec jest widoczna, że Franciszek II nie mógł, nie będąc do tego zmuszonym, ratyfikować swojego złożenia z tronu. Wszakże, wszystko zważywszy, Garibaldi, w zamiarze uzupełnienia zwycięstwa narażił na niepewność najwyższy cel swoich usiłowań, gdyby się okazał mniej wymagającym. Położenie Neapolitańczyków, odciętych we dwóch oddziałach, na krańcach sycylijskiej stolicy, jest tak rozpaczliwe, że rokowania odnowiono i że trwały jeszcze 1-o czerwca, już nie między jen. Letizia i Garibaldim, ale między rządem neapolitańskim i dowódcami palermitańskiej załogi. P. Letizia, przejeżdżając ciągle z Sycylii na ląd stały, przekładając królowi i powstańcom warunki, mniej więcej zaszczytne i znośne.—Pewni jesteśmy, że Garibaldi ani na włos nie ustąpi z warunków co do broni i ładunków strzelniczych. Zapewniają, że jeżeli bombardowania nie wznowiono, należy to przypisać sprężystości, z jaką admirał angielski, wsparty przez konsulów, dowódców eskadr cudzoziemskich, silniej je-

szcze niż przed 8-u dniami oparł się temu okrucieństwu.

Podług listów z Messyny, wielka demonstracja miała tam miejsce d. 15, wśród okrzyków: *Niech żyje Włochy! Niech żyje Wiktor Emmanuel!* Po ulicach krążyły niezliczone tłumy, poprzedzone chorągwią włoską. W Palli, syn dyk zwołał ludność i na jego wniesienie, ogłoszono odpadnięcie od tronu Burbonów, obwołano zaś panowanie Wiktora-Emmanuela, króla-ojczyzny i pierwszego żołnierza niepodległości włoskiej. Wizerunek Franciszka II, spalono na rynku.

Konsulowie angielski i francuski, zapytywali 22 maja, w Catanie, dowodzącego tam jen. Clary, czy życie i majątek ich krajowców nie są w niebezpieczeństwie; odpowiedział, że strzelać nie będzie, chyba w razie napaści. Miasto zaprowadziło rząd tymczasowy; o kilka zaś kilometrów zebrał się oddział zbrojny, dla wspierania działań miasta.

Pisz do dziennika *Siecle*, z Genui: Zwiastujemy ważną nowinę. Odpływa tego wieczora wyprawa do Sycylii, wioząca, na każde zdarzenie, zasilki powstaniu. Składa się ona z parowca opatrzonego w broń i zapasy wojenne, mającego na swym pokładzie 700—800 wyborowych ludzi, bo nie chcieli przyjmować, tylko Włochów i żołnierzy z rzemiosła. W chwili kiedy list swój kończę, nikt jeszcze nie wie kto jest dowódcą wyprawy; zwołano oficerów, dla wysłuchania hasła o w pół do 3-ciej do Acqua-Sola, (miejsce przechadzki najbardziej uczęszczane w Genui.) Dosyć tego, aby zrozumieć społeczeństwo Genuńczyków dla powstania i bezsilność, w jakiejby się znalazł rząd piemontski do powściągnięcia tego wielkiego narodowego ruchu:

Tenże sam dziennik unieszcza dwa listy Garibaldiego. 13 maja 1860.

Kochany Bertani, bardzo szczęśliwie wyładowaliśmy za wczoraj w Marsalę. Ludność przyjęła nas z zapalem, i gromadnie złączyła się z nami. Mafemi pochodami pójdziem na stolicę i spodziewam się, że spadniemy jak lawina. Znalazłem ten lud wyższym nad wyobrażenie, jakie o niem po-wziąłem. Powiedz dyrekcji Rubattino, aby dopomniła się o swoje parowce Piemonte i Lombardo u naszego rządu; rzecz prosta, że ten dopomni się o ich zwrot od rządu neapolitańskiego. Niech zarząd miliona strzelb przysła nam tyle broni i zapasów wojennych, ile będzie mógł. Nie wątpię, że nadpłynie inna wyprawa do Sycylii, a wówczas będziemy mieli więcej ludzi. Pisz do nas. Twój J. Garibaldi. Calatafimi 19 maja 1860.

Kochany Bertani, wczoraj biliśmy się i zwyciężyli. Bój toczył się między Włochami: jest to nieszczęście, ale przekonałem się coby dokazać można z tem plemieniem, wówczas kiedy je ujrzm zjednoczone. Nieprzyjacieli ustąpił natarczywości bagniet moich starych strzelców alpejskich, odzianych zwyczajnie; ale walczyl męźnie i nie ustąpił swych stanowisk, aż po zaciętym rzeźnym boju. Bitwy staczane przez nas w Lombardji były daleko mniej uparte niż wczorajsza, żołnierze neapolitańscy, wystrzelawszy ładunki, w rozpacz, ciskali na nas kamieniami. Jutro pomkniemy się dalej, przez Alcamo; duch ludności tutejszej jest wściekły, rokuje wiele dobrego dla sprawy kraju. Wkrótce damy ci więcej wiadomości. Twój J. Garibaldi.

Parostatek Newa przybyły, wczoraj z rana, do Marsylii, wypłynął z Messyny 4 czerwca i przywiózł wiadomości z Palermo, do d. 2-o włącznie. Z tych wiadomości widać, że d. 25 maja, Garibaldi, znajdujący się o 6-c mil od Palermo, potrafił przez swoje obroty, wywabić z miasta znaczny korpus wojska, któremu zdawało się że ściga kupę powstańców i raporta generałów neapolitańskich potwierdzają, do jakiego stopnia dali się oszukać. Wojsko to zostało otoczone blisko Corleone i nie mogło wrócić do Palermo, na które wódz wyprawy wytyczył wszystkie swe siły. Wiadomy koniec ataku. Wojska neapolitańskie pobite, musiały schronić się na miejsca uzbrojone miasta. Rozpoczęto bombardowanie. Generał Lanza przełożył trzydniowe zawieszenie broni, przyjęte przez Garibaldiego, w celu oszczędzenia rozlewu krwi. Tymczasem, rozbita kolumna pod Corleone wróciła pod Palermo, i nie wiedząc, albo udając, że nie wie o rozejmie, otworzyła zabójczy ogień przeciw wojsku Garibaldiemu. To zapewne dało powód do pogłoski o ponownem bombardowaniu. Wówczas to miał wdać się kommodor angielski pod Palermo, aby zaprzestano tego ognia, wyprowadzając z nieporozumienia szczerego, czy udanego. Utarczka między bandą uzbrojonych wieśniaków i wojskiem dowodzonem przez jen. Clary, miała miejsce 1 czerwca, pod Cataną. Zbytni zapal tej gromady dowodził, jak dalece dla powstania, mimo całą jednomyślność uczucia zgromy, przenikającej Sycyliiżyków dla burbońskiej dynastji, powstanie potrzebowało centralizacyj-

nej i organizującej pomocy Garibaldiego. Zresztą ta gromada nie mogła nie dokazać, bo za całą artyllerię posiadała jedno tylko działo bez łoża, przymocowane na wózku. Pomimo to bitwa była zacięta, bo 3-go czerwca, przywieziono do Messyny 147 raniionych z Catany, gdzie nie ma urządzonego szpitala wojennego. Dnia 4-go nie było już prawie nikogo w Messynie. Wszyscy cudzoziemcy i ajenci konsularni odpłynęli, wyjąwszy p. Boulard, konsula francuskiego, który lubo sam pozostał, rozkazał jednak przenieść archiwę, na pokład naszego parostatku Descartes.

Znajdujemy jeszcze w nowym liście z Palermo, ciekawe szczegóły, tak o ostatniej bitwie, jako też o widzeniu się jen. Garibaldi z jen. Letizia. W skutek bitwy stoczonej rano 27, w której Garibaldi, na czole strzelców, obalił bagnietami oddział strzegący bramy, wojska królewskie opuszczając koszary, oraz główny plac Czterech-Kantonów i bramę Macqueda, połączyli się w główną kwaterę, tworząc, w ten sposób linję, ciągnącą się od św. Franciszka de Paulo, aż do koszar Czterech-wiatrów, leżących blisko więzienia stanu. Wieczorem, ta linja została przełamana. Generał Lanza, zmuszony cofnąć się ku pałacowi królewskiemu, w części południowej Palermo, znalazł się w ten sposób odciętym od cytadeli, przez powstanie całego miasta. Takie było położenie wojska 28 z rana. Też wojska, w ciągu dnia, ustępują jeszcze z więzień, z zabudowań galerników, z koszar Czterech-wiatrów, i uciekają aż na ostatnie kończyny tamy portowej, skąd głośnie wołaniem, żądają podania łodzi okrętowych statków neapolitańskich, które pospieszły, aby ich pozabierać. Wieczorem, powstańcy zważyli strzelać poczęli na pałac królewski, wdarli się do pałacu arcybiskupiego, nieustannym ogniem zmuszając żołnierzy opuścić pałac skarbu i l'Ospitaletta, gdzie się aż dotąd trzymali. Przez całą noc, liczne bandy powstańców niepokoiły wojska królewskie. Inne bandy uzbrojonych wieśniaków i górali, zszedłszy z gór Monreale rozłożyły się obozem między Capuccini i wsią Olivezza, i nie pozwalały wojskom pospieszyć na pomoc generałowi Lanza, blokowanemu w pałacu królewskim.

Dnia 29 maja, wojska trzymają się jeszcze w pałacu i cytadeli, tymczasem Garibaldi, zajmując wietnicę (ratusz) przedsiębierze liczne środki dla uorganizowania i przedłużenia walki. Postanawia, między innemi, utworzenie gwardji narodowej, utworzenie składów, przeznaczonych na potrzeby wojskowe. Prócz tego, dekret podpisany przezeń, i kontrasygnowany przez prezydenta komitetu spraw wewnętrznych, stanowi: „iż winni złodziejstwa, zabójstwa i grabieży wszelkiego rodzaju, ulegną karze śmierci. Stawieni będą przed sądami wojennymi.“ Inny dekret zabrania pojedynczego krążenia po ulicach z bronią w ręku. Nie wolno też ścigać zbirów. Tymczasowy komitet wojenny ma przystąpić do zaciągów. Doktor Vincenzo Macaleassa jest mianowany komisarzem obwodu agrygenckiego. List przesłany z Agrygentu zwiastuje, że wojsko złączyło się tam z ludem. Powstańcy biorą 4 działa i jedno 12 funt: które znaleźli w koszarach więzienia, opuszczonych przez Neapolitańczyków. Pięć parowców wyprowadzonych 28, do zatoki Termini, wracają do Palermo, gdyż nie mogły wysadzić na ląd zabranych do przewiezienia 1000 ludzi. Na łodziach przybijają ci żołnierze do cytadeli. Wieczorem to wojsko nadaremnie usiłuje dać odsiecz jen. Lanza. W ciągu dnia siostry miłosierdzia przybyły do Palermo dla opatrywania rannych; nie mogąc dostać się do miasta, wróciły nazad do Neapolu, na zwiastunie francuskim la Mouette. O godzinie 9 wieczorem, cytadela odnawia ogień i ogromny pożar wybuchł około placu św. Dominika. Od 27, godziny 6-tęj z rana liczą, że do 3000 bomb puszczono na miasto. Więcej niż 100 padło na sklepy, które wszystkie zniszczone.

Dnia 30 maja. Wojsko, o którym Dziennik urzędowy donosił, że ściga Garibaldiego, powraca z Parco i przyjęte jest przy Portale przez bandy zostające pod dowództwem la Mava. Ostrzeżenie prezydenta komitetu spraw wewnętrznych, uwiadamia, iż od dnia jutrzejszego rozpocznie się bieg poczt. Proklamacja Garibaldiego powołuje wszystkich Sycyliiżyków do broni. O godzinie 2-jej powóz, z załadowaną na nim białą chorągwią, przybywa do dworca kwarantany. Jen. Letizia i brygadier Christjano, delegowani przez jen. Lanza, wysiadłszy z niego, udają się z Garibaldim na pokład okrętu angielskiego Annibal, gdzie, oprócz admirała Mundy, znajdują się komendanci fregat Vauban i amerykańskiej Irokez. Jen. Letizia oświadcza, iż jest upoważniony żądać rozejmu, na następnych warunkach: zachowanie obu stronnych stanowisk; wolność opatrzenia raniionych i przeniesienia ich na flotę; wolność zasilenia żywnością szpitalu ubogich. Żąda nadto, aby muniępalność zaniosta do jen.

Lanza prośbę o nadanie reform, oraz instytucji, potrzebnych dla kraju. Garibaldi przyzwala na pierwsze punkta; ale niechęć nawet mówić o ostatnim, układy zerwano. Podczas rozejmu, wyprowadzono przez cytadelę ranionych wojska królewskiego, których umieszczają na statkach znajdujących się w zatoce. Przygotowania do obrony trwają w mieście. Ulice zabarykadowano. Wszystkich mężczyzn uzbrojono; księża i zakonnicy z wysokości barykad zapalają lud do boju.

Dnia 31 o południu, kroki nieprzyjacielskie jeszcze się nie rozpoczęły. Wiadomość, że znowu trzydniowy rozejm zawarto.

Dziennik Prassa umieszcza list z Neapolu, obejmujący następną wiadomość pod d. 29 maja. Ukazał się tu Monitor sycylijski, z oznaczeniem wydawcy i miejsca druku. Jest to urzędowy dziennik powstania; zawiera dekrety Garibaldi: ów, już znany, którym objawia objęcie dyktatury; inny, wydany w Salemi 14 maja, przepisujący organizację wojska; dwa następne wydane w Alcamo, 17 maja: pierwszy mianuje sekretarza stanu przy osobie dyktatora; otrzymał ten urząd p. F. Crispi, — który odtąd kontrasygnuje wszystkie dekrety; drugi ustanawia gubernatorów po wszystkich obwodach Sycylii. Dekret, wydany 18 maja, w Partenico, wkłada na gminy obowiązek wypłaty poniesionych strat przez pojedynczych mieszkańców; rzeczone wypłaty mają być gminom zwrócone, po ukończeniu wojny. Nakoniec wyrok podpisany tegoż dnia w Passa di Renna, porucza tymczasem wymiar sprawiedliwości sądom wojennym, których skład określa. Dalej następują wiadomości o poruszeniach wojska Garibaldi: okazuje się z nich, że od zwycięstwa pod Calatafimi, zachodziły tylko nieznaczne utarczki, i że wojsko królewskie ciągle o dzień drogi postępowało za strategicznymi obrótami Garibaldi. Według tegoż dziennika, dnia 29 maja zrana, powstańcy znowu zdobyli działą na Neapolitańczykach w Palermo.

Dziennik Sicile umieszcza nowy list Garibaldi, do pp. dyrektorów miliona strzelb. Alcamo 17 maja 1860.

Najszanowniejsi przyjaciele! zawczoraj mieliśmy świętą potrzebę z rojalistami, dowodzonymi przez Jen. Landi, blisko Calatafimi. Powodzenie było zupełne, nieprzyjacieli do szczytu zniesiony. Muszę jednak wyznać, że Neapolitańczycy bili się jak lwy i rzeczywiście, nie zdarzyła mi się, we Włoszech, ani jedna bitwa tak zacięta, ani przeciwnicy tak waleczni. Ci żołnierze dobrze prowadzeni, wyrównają pierwszym żołnierzom świata. Według tego co piszę, łatwo pojmiecie jakie było męstwo naszych starych strzelców alpejskich i małej garstki towarzyszących nam Sycylińczyków. Wypadek zwycięstwa jest zadziwiający. Ludność dochodzi do wściekłości. Wojsko jen. Lanza, zdemoralizowane klęską, w odwodzie swoim, trapienie było w Partenico, Montelepre i doznało nie małych strat. Niewiem ilu z niego wróci do Palermo, lub czy nawet choć jeden wróci. Idę z kolumną na stolicę, z wielką otuchą, zwiększając moje siły, z każdym krokiem, gromadami, łączącami się ze mną. Nie mogę wam wskazać miejsca, w którym powinienście mnie dostarczyć broni i potrzeb wojennych, ale przygotujcie ich wiele, a niebawem dowiecie się dokąd je wysłać. Pozdrawiam z serca.

J. Garibaldi.

Wiadomo z depeszy telegraficznej, że oddano Anglikom w zakład fortyfikację Castellamare, znajdującą się między przystanią a portem. Obejmują one arsenał, prochownię, fabrykę ładunków i rezerwę artylerji. Anglicy, jeśli wierzyć ich zaręczeniu, mają trzymać najkrócej, ile to być może i jeśliby jeszcze dłużej, po zupełnym wykonaniu kapitulacji, pozostać w Castellamare mieli, uczyniliby to jedynie na prośbę mieszkańców miasta, w widoku ich bezpieczeństwa. Neapolitańczycy, w chwili kapitulacji byli panami, niezależnie od twierdzy Castellamare, zamku Tamy, fortyfikacji odosobnionej, ale ważnej dla okrętów, małego fortu Latarni, fortu la Gariva i nakoniec zamku królewskiego, z którym mimo odległość, utrzymali związek. Posiadanie tych fortyfikacji, w których długo jeszcze trzymać się mogli, tłumaczy dla czego ostatecznie pierwotne warunki kapitulacji. W ostatnich dniach, Garibaldi, posiadający znaczne zasoby, czynnie zajmował się organizacją wojska. Ośm półków, których nakazał utworzenie, składać się będą, każdy z dwóch batalionów, po 600 ludzi; później, stosownie do okoliczności, mogą być powiększone do 3 a nawet 4 batalionów. Nadto rozkazał zorganizować pierwszy batalion strzelców pieszych, do którego wejdą dawni strzelcy alpejscy, przybyli z nim do Sycylii, i okryci już sławą tak zasłużoną, sławą waleczności. Inne wydziały służby wojskowej są podobnie przedmiotem jego troskliwości. Marynarka, mająca mieć ważny udział w obecnej wojnie, zwraca

ca na siebie całą jego uwagę; zapewniają, że za dni kilka plan organizacji morskiej zostanie ogłoszony jego dekretem. Dowiadujemy się, że oddział z 12 żaglowych okrętów, najętych przez rząd neapolitański, przeznaczony na przewiezienie wojsk jen. Lanza, ma z Neapolu przybyć, d. 11 czerwca, do Palermo.

Monitor powszechny donosi, że z Cagliari, pod d. 9 b. miesiąca, przez telegraf uwiadomiono, iż d. 6 podpisano konwencję między komisarzami królewskimi i Garibaldim. Dziś zrana 18,000 Neapolitańczyków opuściło z bronią swe stanowiska i rozłożyło się obozem, blisko Tamy, dla bezpośredniego odplynienia. Cytadela będzie oddana po odplynieniu wojska i wymianie jeńców.

Dziennik la Patrie dodaje, że wojska neapolitańskie odplyną częścią do Neapolu, częścią do Messyny. Wystąpienie wojsk miało zacząć się 7.

Dziennik Goniec handlowy genueński uwiadamia, że wszystkie papiery urzędowe noszą podpis: Jenerał Garibaldi, dyktator w Sycylii, w imieniu Najjaś. Wiktora-Emmanuela, króla Włoch. Jen. Garibaldi rozwiązał dawną municypalność i mianował nową; pretektorem został książę Verdura. Również naznaczył dwóch ministrów: jednego spraw zagranicznych barona Pitano, dawnego reprezentanta rządu Sycylijskiego, w Turynie w 1848 r., i drugiego do spraw duchownych, w osobie księdza Andolino. Oddzielny dekret nakazuje powszechny pobór wojskowy w całej Sycylii, dzielący się na rozmaite kategorie.

Podług listu pisanego do dziennika la Patrie z Turynu, druga wyprawa wylądowała, 1 czerwca, w Marsala. Doniesiono o tem dyrektorowi przydującemu w towarzystwie włoskiem p. La Farina. Korrespondent mówi o niesłychanych trudnościach, doznanych przez wyprawę, niewiadomo czy z powodu niestętności morza, czy dla przeszkód stawianych przez flotę neapolitańską. To wylądowanie, mówi tenże korespondent, ubieśliło mi włosy i zestarzało mnie o 25 lat; ale chociaż równa się w trudnościach z pierwszym wylądowaniem, miło mi tylko uwiadomić, że cała broń przybyła na miejsce swego przeznaczenia. Więźniowie stanu wyspy Farignana zostali oswobodzeni przez Marsalańczyków i wysłani do wojska ochotników.

Podług depeszy telegraficznej, nadesłanej z Turynu do Paryża, miało zająć pewne zamieszanie przy wylądowaniu Anglików w Sycylii, i dla tego umówione zajęcie Castellamare, przez wojsko angielskie, nie doszło do skutku. Odplywanie wojska neapolitańskiego zaczęło się. Korpus mający odplynąć do Neapolu wsiadzie na okręta 11.

Dziennik rządowy powstania sycylijskiego L'Unita italiana, ogłasza pod d. 1 czerwca, konwencję o zawieszeniu kroków nieprzyjacielskich, — objętą w następnej proklamacji:

Sycylijczycy,

Neprzyjacieli przełożył nam rozejm, którego w wojnie tak szlachetnej jak jest toczona przez nas, sądziłem, iż rozsądnie odrzucać nie należało.

Pogrzebienie poległych, pomoc ranionym, słowem wszystko czego wymagają prawa ludzkości, zawsze zdobyły męstwo żołnierza włoskiego. Przeciwnicy i ranni neapolitańscy są naszymi braćmi, chociaż postępują z okrutną nieprzyjaźnią i są obecnie pogrążeni w pomroce błędów politycznych; lecz niedługo czekać, a blask chorągwi narodowej zachęci ich do pomnożenia szeregów wojska włoskiego; aby zaś warunki zawartej konwencji spełnione były ze świętością godną naszej prawości, oznajmujemy co następuje:

1) Rozejm ma trwać przez trzy dni, licząc do dnia dzisiejszego 31 maja, o południu, w końcu którego J. D. głównodowodzący jenerał, wysle jednego ze swoich adjutantów, dla umówienia się, za spólną zgodą, o godzinę odnowienia kroków nieprzyjacielskich. 2) Bank królewski będzie oddany reprezentantowi Crispi, sekretarzowi stanu, za pośrednictwem stosownych zarządzeń; oddział strzegący go obecnie oddali się do Castellamare z bronią i ciężarami. 3) Przeniesienie na okręta rannych i rodzin (należących do wojska neapolitańskiego) ma być i nadal dozwolone, nie zaniebując żadnych środków, przeszkodzenia wszelkim nadużyciom. Dostarczenie żywności dla obiedwóch stron walczących będzie wolne, o każdej godzinie dnia, za przedsięwzięciem stosownych środków, aby też dostarczenia, w zupełności, mogły mieć miejsce. 5) Wolno będzie wymienić jeńców Mosto i Rivalsa, na pierwszego podpułkownika, oraz innego oficera np. na kapitana Grasso.

Sekretarz stanu tymczasowego rządu

Sycylijskiego (podpisano)

Francesco Crispi.

Jenerał głównodowodzący (podpisano)

Ferdinando Lanza.

Tenże dziennik w numerze swoim 3 czerwca, umieszcil jeszcze jedną proklamację Garibaldi:go:

Sycylijczycy! Zawsze prawie burza następuje po pogodzie; przygotujmy się do burzy, bo cel żądany jeszcze nie osiągnięty zupełnie. Warunki sprawy narodowej były świetne; tryumf jej był pewny od chwili, w której szlachetny naród, depcąc upakarzające przełożenia, postanowił zwyciężyć lub umrzeć. Tak jest, położenie nasze polepsza się z każdą chwilą. Ale to nie powinno zawadzać nam w spełnieniu naszego obowiązku w ubieganiu się o tryumf św. sprawy. Broni więc i uzbrajajcie się! Ostrzeże żelaza, gotujcie wszystkie środki zaczepne i odporne... Na zapal i okrzyki, będziemy mieli dosyć czasu, kiedy kraj będzie oczyszczony z nieprzyjaciół. Broni i uzbrajajcie się, powtarzam... Kto nie myśli opatrzyć się w broń, w ciągu tych trzech dni, jest zdrajcą, lub podłym; lud zaś, który walczy między walcami swoich spalonych domów, za wolność i życie swoich żon i dzieci, nie może być ani zdrajcą, ani podłym.

J. Garibaldi.

Palermo, 1 czerwca.

FRANCJA.

Napoleon lubi ubocznymi drogami rozmawiać z Europą. Z powodu przyłączenia Sabaudji i Nizy, trwoga ogarnęła Niemcy, aby nie pomyślał o kraju nadreńskim i dzienniki niemieckie stały się tłumaczami. Rozkazał więc ministrowi swemu Achillesowi Fould, aby na wystawie w Tarbes potrafił w swęj mowie o to polityczne widmo obawy; p. Fould nazwał Cesarza sąsiadem szczerym i sprzymierzeńcem wiernym, nastają na to, iż przewaga, jaką Cesarz wrócił Francji, była niezbędnie potrzebna do utrwalenia pokoju. Wnet podniósł się głosy przeciwko teorii przewagi Francji. Dziennik le Constitutionnel, chcąc położyć koniec zawiązującej się z tego powodu polemice, w poniższym artykule objaśnia myśli, które p. Fould chciał rozwinąć. Oto są słowa dziennika:

Paryż, 3 czerwca. Rząd protestuje dziś z rana w Monitorze, jak to już uczynił w Tarbes przez usta p. Achillea Fould, przeciwko owym nieoznaczonym pogłoskom, i owym nierozsądnym obawom, które egzaltacja jednych, a zła wola drugich, usiłuje rozpowszechnić w Europie. Jest to niemal choroba chroniczna. Jakże zaspokoić umysły, tak łatwo dostępne podejrzeniu i nieufności? Sposób jest prosty: niech się dobra wiara nie zraża, a umiarkowanie nie zmienia. Pan minister stanu z dokładnością właściwą mężom politycznym, streścił, w kilku słowach, to co powinno być rozproszyć obawy i nakazać zaufanie: „Cesarz jest dość potężnym, aby natchnąć wszystkich uszanowaniem dla swoich praw, lecz równie jest nadto szczerym sąsiadem i nadto wiernym sprzymierzeńcem, aby miał zagrażać prawom innych.“

Szczerzy sąsiad i wierny sprzymierzeniec, te dwa arcy-trafne wyrazy malują, w najprawdziwszym świetle, postępowanie Cesarza względem wszystkich państw znajdujących się, od lat dziesięciu, w stosunkach z nami. Anglja zapewne nie zaprzeczy wyrażeniom p. Foulda, i dla tego nie zdziwiło nas, pełne współczucia, przyjęcie jego mowy, we wszystkich dziennikach głównych angielskich. Są chwile, w których prawda musi koniecznie brać górę nad najupartszymi uprzedzeniami. W Anglii zdrowy rozsądek przemaga nad przesadami; ani niesprawiedliwość jej mównicy, ani gwałtowność dzienników, nie mają mocy skrzywienia faktów, które stały się własnością historii. Ależ jakie są te fakty? wiemy, że po drugiej stronie ciśnieiny bardzo często mówiono i ciągle mówią o prawdopodobieństwie blizkiego najazdu, ale ci co nam tak szczerze przypisują tyle ambicji i awanturnictwa, powinni by nie odmawiać nam nieco rachuby i rozumu. Gdyby Francja, jak nie przestają powtarzać, miała nie zachwiany zamiar, pomścić się jednym zamachem za dawne krzywdy, przyznać należy, iż umiałaby być dosyć zręczną w upatrzeniu dogodnej pory; a jakąż pyszniejszą zręczność nadarzała się ku temu, nad powstanie Indyjskie. Rząd cesarski, każdy to pamięta, nie skorzystał z tego i owszem jako szczerzy sąsiad i wierny sprzymierzeniec, pośpieszył z ofiarowaniem wojskom angielskim prędkiego przejścia przez Francję. Dziś nawet, kiedy lord Lyndhurst, sir Charles Napier i tylu innych, usiłują rozsiewać najniebezpieczniejsze obawy, coż widzimy? Wojska nasze, po bratersku zjednoczone z angielskimi, toczą w Chinach, jak niegdyś w Krymie, wojnę w imię sprawiedliwości i cywilizacji. Doprawdy, wybornie obrana chwila do rozprawiania o niezgodach i zawziętości, między dwoma wielkimi zachodnimi ludami.

Wszakże jeżeli Francja nie zagraża Londynowi, to jednak zagraża Bruxelli, pojmujemy

całą troskliwość Anglii o Belgję i podzielamy ją w zupełności. Niech nam więc będzie wolno zapytać na czym opierają się te urojone trwogi? Zapewne nie przyjęliśmy radośnie wniesienia do prawa o uzbrojeniu Antwerpii. Oczywiście było, że te uzbrojenia, doradzane przez obcą nieufność, przeciw nam wznoszono. Ale nie tając, iż zrozumieliśmy rzeczywistą doniosłość tego niewczesnego środka, czyż poszliśmy dalej? I przedtem i potem dzienniki Belgijskie nie oszczędzały nam, ani zapędnych napaści, ani krzywdzących uniesień, a jednak stosunki nasze nie były nigdy, jak obecnie przyjaźniejszymi. Świeżo zawarty traktat handlowy z Anglją powinien dopomagać tym dobrem stosunkom i skojarzyć te trzy narody węzłem, opartego na pokoju, przymierza. Przejdźmy do Prus. Pewnie, to państwo nie miało nigdy powodu żalenia się na nasze sąsiedztwo. Niechcielibyśmy wiecznie przypominać usług w sprawie neufchatelskiej; ale, nie zależnie od niej, czyż nie było wiele innych zdarzeń w których Cesarz okazał się, równie szczerym sąsiadem jak wiernym sprzymierzeńcem. Czyż potrzeba mówić o Hiszpanji? mogliśmy odwołać się do świadectwa, wszystkich mężów stanu, którzy kolejno zmieniali siebie u steru rządu tego kraju. Ani jeden z nich nie powie, aby Francja cesarska, usiłowała narzucić swój wyłączny wpływ gabinetowi madryckiemu. Nie trwożyliśmy jej podczas wyprawy marokańskiej, nie trzymamy żadnego z kluczów półwyspu, nie znieważamy go posiadaniem Gibraltaru. Na jakąkolwiek stronę wzrok obrócimy, ujrzymy jak to z wysoką powagą wyrzekł p. minister stanu, że Cesarz był dla wszystkich wiernym sprzymierzeńcem i szczerym sąsiadem. Pozostają Włochy, tu jest główny węzeł. Ciągłe nam wyręczanie przyłączeniem Sabaudji i Nizy; należałoby jednak raz porozumieć się co do początku i natury tego terytorjalnego powiększenia. Zapomnijmy na chwilę o wyższych zasadach sprawiedliwości i ludzkości, które mogły skłonić cesarza Napoleona do przedsięwzięcia tej sławnej walki, na korzyść niepodległości ludu; ograniczmy się tylko polityką. Wojna włoska podobnie, jak wojna krymska, była przedewszystkiem wojną równowagi europejskiej. Austria na zachodzie, podobnie jak Rossja na wschodzie, zamyślała groźnie nastawać na wolność innych wielkich krajów. Po Solferino, zadanie Francji zostało spełnionem; natychmiast więc cofnęła się i, jak każdy dobrze to pamięta, nie żądała ani piędzi ziemi w nagrodę, za krew i skarby tak hojnie szafowane. Anglja, z pobudek, których w tem miejscu nie roztrząsamy, uznała dzieło za niezupełne i radami swojemi dopomogła do utworzenia wielkiego włoskiego królestwa. Odtąd zmieniły się granice zadania, rzecz więc prosta, że i cesarz musiał zmienić swój programmat: bezwarunkowej wspaniałości. Nie wolno mu było dopuścić zwłoczności tej równowagi, którą na korzyść Europy znowu był przywrócił. Oto jest cała prawda. Coż w niej tak strasznego? Tymczasem lękają się każdego cienia, każdego wymówionego słowa. Od kilku dni znaleźli się ludzie utrzymujący, że Francja za często odzywa się o słusznym należnym sobie przewadze w świecie. Musi to być bardzo straszny wyraz. Sądziliśmy aż dotąd, że wybitnem znamię każdego wielkiego państwa była właśnie wykonywana przewaga, jako warunek równowagi europejskiej. Przewaga Rossji nad wschodem, Prus nad północnemi, Austrii nad południowemi Niemcami, Anglii nad morzem, nie jest dla nikogo tajemnicą. Dla czegoż jednej Francji miałoby być bronnem, wykonywać podobną przewagę. Traktaty 1815 zmierzały do jej zmniejszenia i upokorzenia. Dyplomaci, zostawiając Francji miejsce w rządzie wielkich mocarstw, usiłowali wyzwać ją ze wszelkiego wpływu, obieć ją nakoniec, w najlepszej części jej samej, i doprowadzić do najbardziej krzywdzącej niższości. Owoż dwoista wyprawa rossyjska i włoska, położyła tę niższość koniec. Nie więc. Czyż Europa powinna tego żałować? nie sądzimy. Wielkość Francji nie będąc dla niej groźbą, jest raczej warunkiem istnienia europejskiego. Kiedy Francja jest zadowolona, wyrz. kł cesarz ze sprawiedliwą dumą, Europa jest spokojną. — Oddawna historia nasza jest historją cywilizacji. Dnia 11 września 1715, cesarz niemiecki, zwracając mowę do swoich ministrów, rzekł do nich te tylko słowa „Mości panowie, król umarł!“ a każdy zrozumiał, że mówił o Ludwiku XIV. Nasz kraj ma zaiste i teraz tak wielkie miejsce, jak w epoce, w której owe pamiętne słowa wyszły z wysokich ust, jako potwierdzenie jego przewagi. Możemy w dumie porównać się z naszymi ojcami; lecz ulegamy innym pobudkom i mamy inne widoki, jak to doskonale powiedział p. minister stanu: „Cesarz dla tego tylko chciał wrócić Francji należne jej miejsce, aby skutecznie zapewnić dobrodziejstwa pokoju, podniósł ją dla tego do takiej wysokości chwały, aby ją uczynić spo-

kojniejszą i zamożniejszą. Czyż pokój oparty na naszym poniżeniu, był pewniejszy i trwalszy? Czyż Europa mogła liczyć na wieczne zaprzanie się narodu, którego wpływu nie zdołała poniżyć inaczej jak raniąc część jego i jęcząc pozostała jeszcze siłę? Najoczewiściej, nie. Ten pokój był wiatry, pełen udreczenia, niepewności; przedłużał tylko lecz nie rozstrzygał przesilenia. Dziś wszystko się zmieniło. Francja zajęła miejsce, odpowiadające jej honorowi, uczucie własnego dobra radzi aby je zachowała. P. minister stanu, przedstawiając to położenie, jako następstwo polityki cesarza, był tłumaczem równie szczerzym jak godnym wysokich i szlachetnych natchnień tej polityki, która, przywracając naszemu krajowi słuszną część wpływu, opiera na najtrwalszych podstawach pokój świata.

(J. de St. P.)

Paryż 9 czerwca. Korrespondent dziennika Le Nord, utrzymuje, że zjazd cesarza Napoleona z księżciem rejentem pruskim, w Baden-Baden, ma niezawodnie mieć miejsce. Od dawna już cesarz tego życzył, ale wzgląd na mniejsze dwory niemieckie, patrzące okiem zawisłości na popularność, jakiej książę rejent, w całym ogóle ludu niemieckiego, używa, kazała mu być oględnym. Dziś kiedy zbliżenie się z żądami: Wirtembergskimi, Badeńskimi, Hesko-darmstadtzkimi i niektórymi innymi nastąpiło, książę rejent najchętniej przyjął wezwanie potężnego sąsiada; tém bardziej, iż twierdzi, że rząd rossyjski, ze swej strony, życzy aby Francja ściślej porozumiała się z Prusami. Nie ma wątpliwości, że półgodzinna rozmowa między cesarzem i księżciem rejentem, skuteczniej wynie na uspokojenie umysłów w Niemczech, niż najdłuższa polemika dzienników francuzkich z niemieckimi.

Wkrótce nowa instytucja, obiecująca najbujniejszy rozwój, ma powstać we Francji. Oboje cesarstwo przeznaczyli znaczną sumę na cząstkową pomoc dla żołnierzy i ich rodzin; obecnie osobny komitet pracuje nad organizacją instytucji, mającej nosić nazwę kasy pomocy dla wojska. Znajdować się ona będzie pod bezpośrednią opieką cesarzewej i księżniczki cesarskiej rodziny, upoważniona zostanie do przyjmowania darów i zapisów testamentowych; ze wpływów tego rodzaju, zakupywane będą trzyprocentowe renty, dochód których ma służyć na powyższego rodzaju wsparcia.

Rada municypalna miasta Brest uchwaliła wnieście posagu konnego, na część cesarza. Z tego powodu Napoleon napisał następny list do p. ministra spraw wewnętrznych: „Miasto Brest żądało upoważnienia na wnieście mi posagu konnego. Wdzięczny jestem radzie za ten zamiar, jako za nowy dowód przywiązania do mojej osoby; ale pragnę i w tym razie, utrzymać zasadę opartą na podaniu, że zwykłe posagi konne wznoszone są dla panujących, po ich śmierci. I zapewne, dobrze jest aby podobne hołdy nie miały pozoru pochlebstwa, ale były trwałym wyrazem wdzięczności. Żądam więc, abys pan wyrzucił z radzie municypalnej moje dzięki, wezwał ją do zaniechania swej uchwały. Jeżeli przed dwoma laty, w Bordeaux, dozwolono wnieście posagu konnego, stało się to mimo mojej wiedzy i przyzwolenia. Przyczem, proszę Boga, aby miał was w swej świętej straży.“

(podpisano) Napoleon.

Z powodu połączenia Sabaudji i Nizy z Francją, wnet za nadejściem wiadomości do Paryża, o przyjęciu traktatu przez senat piemoncki, odbędzie się wielka uroczystość narodowa, na którą przeznaczono 370000 fran. Miasto Paryż i rząd mają po połowie dostarczyć rzeczoną sumę, i dla tego przygotowany już projekt do prawa, wniesiony będzie na izbę deputowanych, który też natychmiast zostanie zawotowany. Oddawna poczynione przygotowania, dozwolą społeczeństwu wojskom zająć nowonabyte obwody, urzędnikom wejść w objęcie swych posad, sabaudzkim członkom rady stanu, już mianowanym, zasiąść swoje miejsca; tylko deputowani z Sabaudji i Nizy nie przybędą; bo gdy tego-roczne posiedzenie izby prawodawczej nie potrwa dłużej, jak do końca czerwca, nie starczyłoby czasu na wybory.

Zdrowie książęcia Hieronima Napoleona zdaje się powracać; ale odzyskanie sił będąc nadzwyczaj powolne, bulletyny codzienne wychodzą przestają.

ANGLJA.

Londyn, 5 czerwca: Na dzisiejszem posiedzeniu izby lordów nie nastąpiło ważnego, wyjąwszy przyjęcia większością 40 przeciw 29 głosom prawa, zabraniającego w niedzielę przed południem, wszelkiego rodzaju sprzedaży; uczyniono tylko wyjątek na marki pocztowe, które wolno przedawać i w dzień święty, od godziny 9 do 10 zrana.

Na posiedzeniu, tegoż dnia izby gmin, po przyjęciu wielkiej liczby prośb, ściągających się głównie do bilu reformy i do prerogatyw izby, na które lordowie nastają, przystąpiono do wyjaśnień budżetowych. Z tego powodu p. Lind-

say żąda wyznaczenia osobnej komisji, na zbadanie organizacji i zarządu biur admiracji, ministerstwa wojny, biura indyjskiego i rady emigracyjnej, pod względem służby morskiej przewozowej wojsk, przestępców, emigrantów, zapasów wojennych, żywności i t. d., w celu przyjęcia jednostajnego systematu, pod kierunkiem jednego odpowiedzialnego biura. P. Lindsay, przekonany, że przełożenie jego przejdzie bez oporu, ogranicza się krótkim wywodem korzyści, wyniknąć mających ze skupienia w jednym urzędzie tych rozlicznych gałęzi służby.

Lord Clarence Paget nie sprzeciwia się samemu śledztwu, uznaje jego potrzebę; ale uprzedza p. Lindsay, aby nie obiecywał sobie nader wielkich stąd korzyści; żąda przeto usunąć wniosek, co do skupienia w jedno miejsce zarządu tak różnorodnych zamorskich przewozów. Sir John Pakington rozumie, że niegodziwy dotąd tryb przewozów zamorskich wojska dozna, po tem śledztwie, prawdziwych ulepszeń. Po uwagach szczegółowych, uczynionych przez wielką liczbę członków p. Lindsay uznaje, iż za wiele żądał domagając się centralizacji, zgadza się więc usunąć tę część swojego wniosku, które następnie jednomyślnie przyjęto.

P. M. B. Cochrane domagał się, aby izba uchwaliła ogłoszenie drukiem protokołów egzaminacyjnych. Wiadomo, że w Anglii urzędnicy administracyjni, są obowiązani do składania dowodów swego naukowego usposobienia przed osobnymi komisjami egzaminacyjnymi, że programmata zastosowane są do obowiązków, zdarza się więc, iż urzędnicy pełni wprawę i doświadczenia, ubiegając się o wyższe miejsca, często muszą stawać do egzaminu z młodymi kandydatami, którym usposobienie naukowe pozwala odpowiadać na trudniejsze programmata. Egzaminatorowie, zostając bez żadnej kontroli, mogą dopuszczać się nadużyć, a nadto, w celu wspierania upodobanych sobie młokosów, ludzi zasłużonych wikłają oderwanymi pytaniami i często na pośmiewisko współzawodników wystawiają. P. Cochrane rozumie, że wszelkim nadużyciom zapobieży drukowanie protokołów. Prócz innych, kanclerz szachownicy p. Gladstone powstał przeciw temu wniesieniu, bronił systematu egzaminacyjnego, utrzymywał, że wybór egzaminatorów jest rękojmią ich bezstronności i że prócz egzaminatorów publicznych, nie ma innej drogi do opatrzenia administracji w umiętnych i usposobionych urzędników. Lepiejby więc zrobił uprzedni mówca, aby zamiast obracania w śmiech zadawanych pytań kandydatom, wyznał jak jest rzeczywistość, że najczęściej egzamina toczą się w obrębie pytań matematycznych i że egzaminatorowie wymagają po kandydatach, biegłości w płynnym i rozumnym czytaniu. Po przymówieniu się Lorda Robert Cecil i niektórych innych, wniesienie odrzucono bez głosowania.

Dziś izba nie była bardzo pilną. Wielu członków oddaliło się, tak że gdy przyszło do wysłuchania wniosku kapitana Jerwis, aby o zaniechaniu przewodu kryminalnego, w rzeczy przekupstwa wyborów, na zgromadzeniu Welfildzkim, postrzeżono, iż nie było już kompletu; musiano więc o trzy kwadransy na 8-mę posiedzenie zamknąć.

Na posiedzeniu 6 czerwca, poruszono ważne pytanie komisarzów kościelnych, to jest urzędu administrującego dochodami i wydatkami katedr, oraz innych gmachów poświęconych wyznaniu panującemu; lecz dla ważności przedmiotu, tudzież dla tego aby deputowani, mający w nim zabierać wiadomości, potrzebne w tego rodzaju rozprawach, odłożono je na dwa tygodnie. Po wyczerpaniu porządku dziennego, posiedzenie odroczone.

D. 8 czerwca izba lordów odbyła dziś posiedzenie, na którem lord Brougham sprowadził rozprawę na pole polityki zewnętrznej. Wyraższy najwyższe oburzenie przeciw rządowi neapolitańskiemu, za rozkaz bombardowania Palermo, zapytał: czy gabinet otrzymał dokładne wiadomości barbarzyństwa. Hr. Granville, odpowiedział, że nie będąc uprzedzony o mającem nastąpić pytaniu, bez uprzedniego porozumienia się ze swoimi kolegami, musi wstrzymać się od wszelkich wyjaśnień. Uwaga izby została następnie zwróconą na stosunki dyplomatyczne Anglii z Rzymem. Wielu lordów znajdowało, iż rząd angielski naraża się na wielkie niedogodności przez to, iż nie utrzymuje, przy dworze rzymskim, stałego poselstwa, bo chociaż z bardzo słusznych powodów, nie zgadza się na przyjmowanie nuncjuszów w Londynie, a tém mniej na ich ciągły tu pobyt, przecież ma przed oczami przykład Prus i Rossji, które podobnie nie-
doświadczając ciągłej rezydencji nuncjuszów, przy swoich dworach, same utrzymują w Rzymie stałe poselstwa. W obecnych okolicznościach arcyważnem byłoby mieć własnego pełnomocnika w Rzymie, gdyż to postawiłoby rząd nasz w możności skutecznego działania w danym razie, bo lubo p. Odo Russell rozwinął

niepospolite zdolności i potrafił pozyskać nie tylko ufność ministrów papieżkich, ale nawet zjednać życzliwość samego Piusa IX, jednak poprzednie jego stanowisko w dyplomatycznej hierarchji, często staje mu na zawadzie, nie tylko w stosunkach z dworem papieżkim, ale nawet z członkami ciała dyplomatycznego, umocowanymi w tém państwie. Hr. Granville, uznając słusność tych uwag, znajduje przeszkody do ich zastosowania w obecnych, tak pełnych niepewności wypadkach. Margr. Normanby zarzucał, iż tém naglejsza jest konieczność zarządzenia tej anormalności, że dawniej umocowany poseł, przy dworze florenckim, załatwiał stosunki z Rzymem, dziś zaś p. Odo Russell, jako urzędnik poselstwa neapolitańskiego, tylko za jego pośrednictwem działać jest w stanie. Szlachetny margrabia nie pominął tej zrzeczności do wystąpienia w obronie Franciszka II, tak jak to zwykły czynić; skoro się rzecz toczy o którymkolwiek z reakcyjnych książąt i przypominał, że występku bombardowania własnego miasta są winni i Wiktor-Emmanuel i Garibaldi. Zapewne ostatnie posiedzenie izby lordów, pod względem polityki, nie przyniosło żadnego rozwiązania, ale dobrze się stało, iż przedmiot utrzymania stałego angielskiego poselstwa w Rzymie podniesiono, dzienniki zajmują się pytaniem, które skoro dojrzeje, da porządek pożytecznej polityce Wielkiej Brytanji.

D. 9 czerwca, wieczorem królowa przeżywała na radzie tajnej, w pałacu Buckinghamskim. Odbyła się też rada ministrów w urzędowym mieszkaniu lorda Palmerstona.

P. p. J. L. Ricards, G. Hay, sir H. p. Wilmoughby, R. S. Robinson i Robert Dalglish mianowani zostali patentem, podpisanym przez królowę, za wyciśnięciem wielkiej pieczęci państwa, komisarzami dla wyśledzenia wszystkiego co się ściera do budownictwa okrętowego w Anglii. Mają więc nieograniczone poruczenie wejrzeć we wszystkie szczegóły, sprawdzić wszystkie rachunki dla przekonania się w jakim stanie znajdują się wszelkiego rodzaju statki marynarki angielskiej oraz, czy przy ich budowie i utrzymaniu, nie zaszyły, lub nie zachodzą nadużycia.

Posiedzenie parlamentu zbliża się do końca, a każdy pyta czy prawodawcy przystąpią nakonie do wotowania praw. Parlament otworzono, w tym roku, dosyć wcześnie, ale rozprawy budżetowe, a mianowicie polityka zewnętrzna tyle zabierały czasu, iż go na koniec zabrakło, dla najważniejszego bilu reformy. Na każdym posiedzeniu spada taki grad wniesień, tyle popraw, członkowie izby tak gromadnie stają w ich obronie, lub tak żarliwie starają się, aby je odrzucono, iż taktyka ich wyraźnie zmierza do zaniechania, w tym roku, rozpraw nad rzeczonym bilem. Już na początku roku dziennik Times przepowiadał, co powtórzyliśmy w naszym piśmie, że członkowie izby gmin nie zechcą być samobójcami, że wydawszy tyle pieńędzy, tyle zabiegów, aby wejść do parlamentu nie chcą się narażać na nowe gonitwy po głosy wyborców; najpodobniej więc że zamiast swojej godności pełnomocników ludu, będą woleli sam bil pogrzebać.

Od kilku dni bawi tu król Leopold belgijski, z młodszym synem swoim, hr. Flandrii. We wrześniu królowa uda się do Berlina na chrzciny dziecięcia córki swojej, małżonki księżniczki Fryderyka Wilhelma pruskiego. Zatrzyma się w nowym potsdamskim pałacu.

A U S T R J A.

Wiedeń, 4 czerwca. Rada państwa odbyła pierwsze zwyczajne posiedzenie. Arcy-książę prezes otworzył je oznajmieniem, że natychmiast złożona zostanie część budżetu; że następnie inne części będą również doręczone członkom, w miarę jak każdy z ministrów swój budżet wypracować pośpieszy. Po czem przechodząc do innego przedmiotu arcy-książę rzekł, że w skutek oświadczenia hr. Apponji, wielu członków zapowiedziało, o zamiarze uczynienia zastrzeżeń, do jakich zobowiązuje ich wzgląd na dobro i szczególne prawa służące ich krajom; lecz na prośbę prezesa, aby na samym wstępie działań rady państwa, nie rzucali na się niezgody i nie obudzali drażliwych pytań, ciż członkowie zgodzili się zamilczeć na teraz o zastrzeżeniach, warując sobie przełożenie ich przy pierwszej zrzeczności. Jednak biskup jankowski, z Kroacji, ksiądz Strossmayer żądał, aby nazwiska członków, którzy oświadczyli, iż na pierwszym posiedzeniu, w tym przedmiocie, mówić mieli, były wpisane do protokołu i ogłoszone w dzienniku, a to dla tego, aby w ich krajach wiadano, że narodowym obowiązkiem swoim nie uchybili; na co nastąpiła zgoda. W dalszym postępie porządku dziennego, prezes zostawił radzie wolność, albo wnet przystąpić, w całym składzie izby, do roztrząsania budżetu, albo odesłać go wprzód do komisji. Odesłanie do komisji było uchwalone przez powstanie lub pozostanie na miejscu, to

jest, że ci co byli za odesłaniem wstali ze swych krzeseł, przeciwnicy nie ruszyli się, a tak, na pierwszy rzut oka, można było zmierkować, z której strony była większość. Hr. Clam Martinitz, w długiej mowie radził rozbiór budżetu poruczyć wielkiej komisji, złożonej z odcieni wszystkich narodowości. Sądził, że to koło składać się powinno z 21 członków; lecz ponieważ ten rodzaj obradowania nie jest wskazany w organizacji, prosił więc najprzód cesarza potrzeba, aby na jej zmianę w tym szczególe, zezwolił. Wnieście nie hrabiego przyjęto 41 przeciw 14 głosom. Ponieważ czekać należało na odpowiedź cesarską posiedzenie odroczone do 6-go. Członkowie rady zgromadzili się przed posiedzeniem, wieczorem d. 3 w hotelu Munscha, w którym na jejeto dla nich sałę konferencyjną. Nazajutrz, w poniedziałek, obiadowali u dworu. Po stole było przyjęcie; oboje cesarstwo rozmawiali z każdym z obecnych członków.

Piszą z Wiednia do Gazety Wrocławskiej, że rząd austriacki nie myśli o mieszanii się w sprawę Włoch południowych, ale panuje tu najmocniejsze przekonanie, że między Neapolem i Rzymem z jednej, a Piemontem z drugiej strony, wojna jest nieuchronna. W tem przewidzeniu rozkazano 3-mu korpusowi ze Styrii, Karyntji i Karnjoli, udać się ku Istrii i Wenecji. Wszakże ten ruch wojsk nie będzie zaczepnym.

Akademja węgierska w Peszt, prosiła o pozwolenie wnieścia pomnika na cześć hrab. Szechenji. Rząd odpowiedział, że do uczestnictwa w tem przedsięwzięciu powinny być przypuszczone i inne zakłady, które winny swoje istnienie szczerobliwości hrabiego, a mianowicie: spółka parowej żeglugi na Dunaju, towarzystwo rolnicze, Casino, spółka mostu wiszącego w Peszcie, a nawet samo to miasto. Należy więc wyjść z innem, stosownem do tej uwagi, przedstawieniem.

Biskup Parmeński, przeciwnik króla Wiktora Emanuela, przybył do Triestu i zatrzymał się w klasztorze kapucynów; przed wyniesieniem bowiem na dostojność pasterską, był zakonnikiem w tymże klasztorze.

Praha. Ucisł policji, w tém mieście, jak i w całym królestwie czeskim, jak we wszystkich różnoplemiennych krajach cesarstwa, jest do nieznieśienia. Stąd też dają się tu postrzegać objawy, które gdzie indziej zdarzyć by się nie mogły: Na kilka miesięcy przed nowym rokiem 1860, jeden z profesorów gimnazjum Praskiego powziął myśl wydawania gazety politycznej w języku czeskim, ponieważ Nowiny Praskie stawiały się organem urzędowym, straciły ufność narodową. Professor podał prośbę, którą wnet przesłano namiestnikowi; odpowiedzi nie było; ledwo kilka dni pozostawało do 1-go stycznia; przyszły redaktor sam nie wiedział co począć, nie odbierając ani odmowy ani pozwolenia; na koniec wezwano go do wysłuchania odpowiedzi słownej, w której, z rozkazu władz wiedeńskich, oświadczone: że przy obecnem położeniu Europy, byłoby szkodliwym oswajać naród czeski z politycznymi wypadkami. Około tegoż czasu, wszedł z prośbą ksiądz proboszcz Winarycki, głośny z nauki i zdolności literat czeski, o wyjednanie mu pozwolenia wydawać gazetę dla czeskiego katolickiego duchowieństwa. Trudno było uchylić tę prośbę, ale ksiądz Winarycki należał do wielkiej liczby kapłanów czeskich, poczytujących prawdziwą oświatę ludu czeskiego, na drodze narodowej, za najświętszy pasterski obowiązek. Łatwo było odeprzeć pierwszą uwagę namiestnika, dla czego ks. Winarycki niewydaje raczej swojej gazety w niemieckim, niż w czeskim języku. Wówczas namiestnik rzucił się na prawdziwie chińskie rozumowania, że po czesku pisać nie warto, że daleko korzystniej używać języka niemieckiego, którym tyle milionów mówi; że z resztą istnienie języka czeskiego już nie długie. Drogi żelazne mające wkrótce poprzecinać swą siecią całe Czechy, zatrą narodowość tego kraju i rozpowszechnią niemieczyznę, tak dalece, że za sześć lat już nie będzie ani śladu piśmiennictwa czeskiego. Ks. Winarycki uczynił namiestnikowi uwagę, iż można zapatrywać się na wpływ dróg żelaznych i z odwrótnego stanowiska, a mianowicie, że zbliżając przestronie łatwiej będzie mowie i pismu czeskiemu rozszerzać się między Morawczykami i Słowakami, co także doda więcej siły żywotnej samej narodowości. Te słowa do tego stopnia przeraziły austriackiego męża stanu, iż oniemiał zdumienia, na koniec rzekł, że z tego punktu widzenia, masz księże słusność. Ta okoliczność powiększyła ruch telegrafu, między Pragą i Wiedniem. Zdaje się jednak, że ksiądz Winarykipozwolenie na wydawnictwo otrzymał.

Od dawnych czasów zachowywało się tu zwyczaj kończenia starego roku, tak zwana wielką biesiadą. W roku zeszłym, przez przekorę, z jaką rząd austriacki chciałby wszystkie ludowe zwyczaje wytępić, policja zwlekała

wydanie na piśmie pozwolenia, niezbędnego na każdą gromadniejszą zabawę. Wybrani gospodarze biesiady nie dali się zwłoka zrazić; natęrczywość ich była tak wielka, że nakoniec musiano pozwolić na ich żądanie. Wnet zajęto się przygotowaniem; między innemi postanowiono odbyć próbę muzyczną, na której miano odegrać wszystkie pieśni stosowne do biesiady narodowej. Między innemi odegrano świeżo ułożonego kadryla przez młodego kompozytora Prochaskę ze słowiańskich narodowych melodij. Ten utwór, Prochaska przypisał zięciowi znakomitego historjografa Palackiego Rigierowi, znanemu z patryotycznego wystąpienia, na sejmie 1848 roku, i pod którego wizerunkiem umieszczone narodowe czeskie hasło nedejme se. Dzieło Prochaski obudziło naszywsze uniesienie; bratnie słowiańskie dźwięki odbiły się najrzewniej w sercach Czechów; po każdej zwrotce rozlegały się oklaski; ale gdy zagrano szóstą zwrotkę, na nutę rosyjskiego narodowego hymnu Boże zachowaj Cesarza, całe zgromadzenie powitało ją grzmiotem okrzyków i orkiestra potrzykroć powtarzać ją musiała. Dostę tego było dla policji, kazano natychmiast stawić się dyrektorom wszystkich muzyk w Pradze i objawiono im zakaz, aby nie wazyli się grać tego kadryla. Szczęściem zalecenie było słowne, można więc go było nie wykonać; dla tego na biesiadzie, na której 2,500 gości dopomniało się o odegraniu kadryla, zabrzmiał ulubiony taniec. Ale nazajutrz policja rozesała natychmiast rozkaz na piśmie, zabraniający grywania sześciu narodowych pieśni, a przedewszystkiem rosyjskiego hymnu Bożezachowaj Cesarza i czeskiego: „Hey Słowanie“ Dokuczliwość policji praskiej przechodzi wszelkie wyobrażenia. Literat Wilemek, wydaje listek humorystyczny, ozdobiony drzeworytami; nagle policja konfiskuje 7-ém numerów tego niewinnego dziennika. Wilemek zanosi skargę do namiestnika, ten udaje, że o niczem nie wie i odsyła go do dyrektora policji; tam wmawiają wydawcy, że obrazek przedstawiający stopniowanie chińskich urzędników, jest wymierzoną satyrą na skład władz Austriackich i jeżeli wydawca jeszcze choć słowo pisnie to we 24 godzin będzie wgnany z Pragi. Inny redaktor gazety Posel Praski, p. Bielak, otrzymał niedawno ostrzeżenie dyrektora policji, żeby wszystkie artykuły sam pisał, gdyż inaczej pismo jego będzie zakazane. Na teatrze Praskim miała wystąpić śpiewaczka węgierska panna Telly. W Pradze znajduje się teraz wielu Węgieńskich wojskowych, oficerowie więc, kaprale i żołnierze postanowili znajdować się na przedstawieniu i rodaczkę powitać magiarskiem Ellien (niech żyje). Policja dowiedziawszy się o tem, wstrzymała do trzech dni przedstawienie; wojsku zaś zabroniono wieczorami oddalać się z koszar i pierwsze wystąpienie panny Telly odbyło się przed małą liczbą widzów.

Od pewnego czasu, ni stąd ni zowąd, Węgrzy poczęli gromadnie odwiedzać Pragę; to zwiększyło pracę policji, która ledwo wydołać może wymaganiom smych naczelników. Najwięcej ją kłopoti 32 Węgrów, niedawno przybyłych do Pragi; snują się oni po mieście, w swoich narodowych strojach, odszukują rodaków, nie tylko oficerów, ale i prostych żołnierzy i gwarzą z nimi po bratersku, w ojezystym języku, którego policjanci Prasey ani w ząb nie rozumieją, trwoga ztąd nie słychana; wnet zagrał telegraf do Wiednia a zamtąd do Pesztu, aby co najprędzej wyprawić kilku Niemców, umiejących po Węgiersku, dla podsłuchiwania co też Węgrzy między sobą mówią.

Wśród podejrzeń nie dziwnego, że urządzenie biesiady narodowej w Pradze stało się zadaniem dziwnie trudnem; ale sprężystość wybranych gospodarzy, wszelkie przeszkody zwalczyła. Biesiada udała się najlepiej; nigdy tak świetnej niewidziano. Gości, było 2,500 osob. Całe plemie słowiańskie miało tu swoich przedstawicieli i Polaków, i Słowaków, i Serbów, i Chorwatów, i Bułgarów, i Rusinów. Wszyscy nie wylaczając płci nadobnej przywdziali stroje narodowe; szczególniej starano się o połączenie barw białej, czerwonej i błękitnej. Mezczyzni zachowali je na żupanach, kontuszach i guzikach lub innem stosownem odzieniu; niewiasty, na sukniach i wstążkach. W rozmowie panował język słowiański, we wszystkich jego narzeczach; a kiedy po nie-miecku chciał kto przemówić, musiał cisnąć się w kąty lub do przedpokojów. Przybranie komnat nosiło znamie ogólnie słowiańskie, wybitniej zaś czeskie. Barwa opon była słowiańska, wizerunki i popiersia czeskie. W jednej sali stały posagi wiekopomnych królów czeskich Braczesława i Ottokara II, w drugiej rozgłosno piewcy czeskiego Lumira i dostojnego bohatera narodowego Zaboja, który w zamierzełej przeszłości, tak dzielnie oczyścił ziemię czeską z niemieckiego plugawstwa. Radość była powszechna, swoboda zupełna, tylko

policja na wszystko niechętnie spoglądała i przejęta była zgrozą, widząc że przesi od-wazyli się wizerunek cesarza wynieść z głównej biesiadnej izby, wizerunek, który dotąd znajdował się zawsze na wszystkich miejscach zebrań i na dawniejszych biesiadach, zajmował główne miejsce. Nazajutrz wezwano głównego gospodarza i ostro wymówiono mu ten postępek; lecz on usprawiedliwiał się, że to nie była urzędowa zabawa, ale czysto narodowa biesiada, a przeto rozumiał, iż było najprzywzwoiciej obejść się bez cesarskiego wizerunku. Wyborne udanie się biesiady jest solą w oku dla Niemców. Przed kilku dniami wyprawili oni tak zwany bal jurystów; jakaś osoba-wiałość, niepowrotność, słowem nieznosna nuda ogarnęła całą zabawę; Niemcy przypisali to złej pogodzie; tymczasem podczas biesiady czeskiej słońce było nierównie nieznosniejszą, a jednak ta zabawa była najweselsza. Dostę tego cośmy przytoczyli do przeświadczenia się, że rząd austriacki po desperacku sobie poczy-na. W każdym jego kroku jest coś tak nie logicznego, tak dobrowolnie a bez potrzeby obrażającego, iż innych owoców, prócz nienawiści, z tój szalonej siejby oczekiwać nie powinien. Oto i teraz odmówił znakomitemu słowiańskiemu filologowi Wacławowi Hanka, przyjęcia godności honorowego członka moskiewskiego towarzystwa miłośników literatury. Wiem dokładnie, jak w Austrii patrzą na Rosję i na każdego Rossjanina, podróżującego po jej krajach, ale wyobrażenia nie miałem o tój bojaźni, jaka rząd austriacki przejmując w wspomnienie naszego państwa; wszakże dopóki nie przeczytałem pisma urzędowego, dyrektora policji do p. Hanka, jeszcze jakaś odrobina wątpliwości pozostawała. Oto jest ta próba niezrównanego policyjnego stylu:

„Prezidium cesarsko - królewskiej dyrekcji w Pradze.

„Cesarsko-królewskie namiestnikowskie Prezidium, według wysokiego swojego postanowienia, nieznajdując właściwem przyjąć do wiadomości wyboru pańskiego na członka honorowego Moskiewskiego towarzystwa miłośników rosyjskiej literatury. O czem pan w odpowiedź na podane przez siebie, 12 maja 1859 doniesienie, zawiadomionym zostajesz. Praga, 16 stycznia 1860 r. Paumann.

Do p. Wacława Hanka bibliotekarza muzeum.

Naprawdę byłoby mówić jak to pismo jest ubliżającym swoją chińszczyzną. Dodam tylko, że ta sama Austrija, która tak lęka się Rossji, a każdego podróżującego Rossjanina, jak zbrodnia jakiego, policji szpiegować każe, aby w umysłach poddanych swoich zabić każdą myśl, każdą nadzieję pomocy dla nich z tój strony, ogłasza w swych kłamliwych gazetach o jakimś zbliżeniu z Rossją, o wyprawie jakiegoś wysokiego posła do Petersburga, o tajemnem przy-mierzu i t. p., a to wszystko, aby stłumić w sercach poddanych najdalszą nawet myśl, iż zamtąd pomoc zabłyśnie. Ale rzecz daremna. Austrija zapomina, że lubo Czechów doprowadziła do tego, iż ludzie, nawet skądinąd niezależni, lękają się odwiedzać podróżujących Rossjan, bo natychmiast policja zapisuje takich do czarnej księgi; we wszystkich południowych austriacko - słowiańskich krajach stosunki istniejące między obydwojma cesarstwami są doskonale znane; śmieją się tam nad udawaną ich urzędową przyjaźnią dla Rossji, tak samo jak i my śmiejemy się z tego kuglarstwa.

(St. P. W. N. 115)

PRUSY.

Królewiec, 4 czerwca. Książę rejent przybywszy o godzinie 5-tój wieczorem na stację drogi żelaznej, był tu powitany przez jenerała-adjutanta cesarza Jego mości wszech Rossji p. Nazimowa, wojennego gubernatora wileńskiego, grodzieńskiego i kowieńskiego i przez gubernatorów miast pogranicznych Rowna jenerała Chomińskiego i Suwałk, barona Fersena. O 1-jej godzinie po północy ks. Gorczaków przybył z Warszawy. Dziś z rana, książę rejent odbył przegląd załogi a o godzinie 10-tój powozy honorowe ciągnięte przez 2 lokomotywy, z fabryk królewieckiej i Ablengskich, udały się do Eydkuhnen. W sali dworca, minister v. der Heydt, w swój mowie, starał się dowieść niezbędnosć gałęzi tój drogi, którą otworzył, mającej uzupełnić, sieci dróg żelaznych pomiędzy Pyreneami i Wołgą. Książę rejent odpowiedział, iż uszczęśliwia go widok ziszczenia nadziei, wyrażonej przez jego królewskiego brata, przy otwarciu drogi wschodniej. Prowincja pruska, bogata w środki przyrodzone i miłość kraju, od dziś dnia wchodzi w ruch międzynarodowy; dzień dzisiejszy uświęca ściśle przymierze stosunków handlowych z potężnym krajem sąsiednim, z którym Prussy oddawna związane są węzłami pokoiu i rodziny. — Kolęj żelazna, tylko co założona, od Królewca do granicy rosyjskiej przebiega przestrzeń 150 kilometrów, przechodzi przez Tapiau, Wehlau, Insterburg, Gumbin, Trakiemy, gdzie znajduje się sławne sta-

do królewskie, i Stołupiany. Roboty budownicze nie oznaczają się sztuką, bo w ogólności kraj jest równy, wyjąwszy mostu na spławnej rzeczce Preglu. Rzeczony most żelazny ma jeden tylko otwór od 80 metrów. W Eydkuhnen ta gałąź spaja się z linią rosyjską, mającą dosięgnąć Petersburga. Wydatek na zbudowanie drogi wynosi 7½ milionów talarów.

J. K. W. książę rejent powrócił z wczorą o godzinie 11-tój wieczorem, razem z księciem Fryderykiem-Wilhelmem do Berlina. Ministrowie Schleinitz, de Roon, v. der Heydt przybyli z nim razem. Dnia 15 J. K. W. uda się do Baden-Baden dla widzenia się z cesarzem Napoleonem. Utrzymują, że dla uchylenia wszelkich podejrzeń, książę-rejent wymagał, aby na tym zjeździe znajdowali się też panujący drugiego rzędu, których rząd pruski wezwał.

HISZPANJA.

Dziennik Times ogłasza w autentyku i w tłumaczeniu manifest infanta Don Juana następnego brzmienia:

DO KORTEZÓW.

Zrzeczenie się praw do korony hiszpańskiej, przez brata mojego Karola-Ludwika, zawarte w jego manifestie podpisanym w Tortozie d. 23 kwietnia bież. roku, obowiązuje mnie dopomnieć się o prawa mojej rodziny, tudzież o prawa służące mi osobiście do tronu moich przodków. Postanowiwszy nie odstępować ich, również jak i zasad prawowitości, na których są oparte, nie pozwolę używać oręza, dla zapewnienia im tryumfu. Niechęć aby szlachetna krew hiszpańska na nowo płynęła w tój sprawie. Pokładam nadzieję w opatrności boskiej, w prawości, patryotyzmie hiszpanów, tudzież w sile wypadków. Nie pragnę wstąpić na tron jeśli mam, na wodzących do niego stopniach, znaleźć choć jedną ofiarę; pragnę nań wstąpić wspierany powszechnem przekonaniem, że prawowitość powróci porządek, że pod jej cieniem kraj stanie się szczęśliwszym, posunie się naprzód stosownie do postępu i światła wieku. Ogłaszam niniejszy manifest kortezom dla tego, aby doszedł do wiadomości narodu. Londyn 2 czerwca 1860. Juan de Bourbon.

Don Juan, średni ze trzech synów don Carlosa, żonaty jest z córką księcia Modeny, ma dwóch synów; z żoną nie żyje, mieszka ciągle w Londynie, gdzie prowadzi życie zupełnie odosobnione.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Turyń, dnia 6 czerwca. Nie sprawdziło się nieograniczone przedłużenie rozejmu; kończy się jutro dnia 7. Jenerał Letizia wrócił d. 3, 4-go zaś znowu odjechał do Neapolu po widzeniu się z Garibaldim.

Rzym, dnia 6 czerwca. Baron Konstanty Bardini mianowany ministrem robot publicznych i handlu, na miejscu ks. Amici, który zatrzymuje godność ministra bez wydziału.

Londyn, 8 czerwca. Na wczorajszem wieczornem posiedzeniu izby gmin, wniesienie sir J. Fergussona, aby odroczyć bez zakreślenia czasu, głosowanie na bil reformy, odrzucone zostało 269 głosami przeciw 248; większość za rzadem wynosi 21 głos. Głosowanie na nieprzyjazny ministrom wniosek p. Mackinnon, odbędzie się w poniedziałek.

Genua, dnia 8 czerwca. Układy ściągające się do wystąpienia wojska neapolitańskiego z Palermo doszły do skutku. Jenerałowie Garibaldi i Lanza podpisali w tój mierze konwencję, ale jej warunki są niewiadome.

Madryd, dnia 6 czerwca. W sobotę t. j. 9-go zaczyna się w kongresie rozprawy nad adresem służącym za odpowiedź na mowę tronową, nadzwyczaj przychylnym dla rządu. Główniejsi mówcy opozycji żądali głosu przeciw projektowi adressu.

Paryż, dnia 11 czerwca. Twierdzą, że rada stanu zbierze się na posiedzenie ogólne dla wysłuchania uchwały senatu ogłaszającej za francuzkie, prowincje Sabaudji i Nizy. Na uczczenie tego złączenia Cesarz odbędzie wielki przegląd gwardji narodowej i wojska, oraz będzie obecnym przy odśpiewaniu hymnu: Ciebie Boże chwalimy. Kościół Panny Marji i gmachy rządowe będą oświecone.

Paryż, dnia 11 czerwca. Utrzymują, że Cesarz wyjedzie dnia 13 do Baden, gdzie powinien znaleźć księcia Regenta Pruskiego. Jego Ces. m. zabawi tam przez sobotę i niedzielę.

Rzym, dnia 8 czerwca. Romandor San Martino poseł neapolitański w Rzymie, który wezwany był przez telegraf do Gaety wyjechał do Paryza.

Madryd, dnia 10 czerwca. Kongres odrzucił 200 głosami przeciw 26 poprawy postępowych do odpowiedzi na mowę tronową; jutro roztrząsać będzie poprawę p. Olozaga. Po wysłuchaniu objaśnień jenerała Dulce, przyjaciele nieszczęśliwego Ortegi, przyznali, że postępowanie Jenerała Dulce było zupełnie uczciwe.

Neapol, dnia 9 czerwca. Opuszczenie Palermo przez królewsko-neapolitańskie wojska rozpoczęte 7, jest dziś ukończone.

Marsylja 9 czerwca. Píše jeden z podróżujących, że przebiegał Palermo; ulice jego

znalazł rozbrukowane i bronione przez 300 barykad, których wiele wzniesiono z ogromnych brył kamieni. W tym dniu t. j. 3 czerwca wojsko trzymało jeszcze oprócz pałacu królewskiego i cytadeli, gmach skarbu, prefekturę policji i arcy-biskupstwo; ale żołnierzom poczęło braknąć żywności. Gmach skarbu wielokrotnie dobywany, obejmował jak mówiono od 20 do 30 milionów, należących do osób prywatnych i do rządu. Załoga obiecała kapitulować, jeżeli gmach będzie szanowany. Garibaldi przyjął ten warunek. Otrzymał około 15 dział z okrętów obcych i pieniądze przez pośrednictwo Amerykanów. Bomby zburzyły wielką liczbę domów, ale prawie nikogo nie zabity.

Mówią że wściekle bandy powstańców wyszukiwały agentów policyjnych i szpiegów, których wnet pozabijały. Prefekt Agrygentu ma być zabity. Wielu z pomiędzy zakonników zaczęło lud do broni. Dziennik powstania ogłosił wyrok pospolitego ruszenia od 17 do 15 lat. Sąd wojenny stanowić będzie o zbrodniach politycznych popełnionych pod przeszłym rządem przeciw Włochom. Pięćdziesiąt statków i dywizja Neapolitańska stała w gotowości dla przewozu wojska, chociaż rozejm przedłużono do dnia 8 czerwca.

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO.

Jeszcze jedna uroczystość religijna, uroczystość święcie obchodzona w mieście naszym, jeszcze jeden objaw silnie wszczepionej w pierś ludu wiary, która już tyle rzeczy dokonała w latach bieżących, a wieleż jeszcze może dokonać?

W zeszły czwartek, od rana główne ulice miasta przystroili się majowo, większą część domów ozdobiono makatami i kobiercami, tłumy ludu jak fale płynęły na plac katedralny, by zamtąd towarzyszyć procesji Bożego Ciała.

Cztery ołtarze, wedle starego zwyczaju urządzono, przy wejściu bokowem do kościoła katedralnego, przy kościele św. Jana, w Ratuszu i przy domie Platerów na placu, przed dawnym pałacem biskupim.

Ta wspólna wszystkich modlitwa, to gromadne uczczenie przekazanego po praocach w spuściznie zwyczaju — jest pięknym aktem tętniącym w piersiach mass życia.

Najuroczystsza atoli chwila było błogosławienie przez pasterza, kilkunastu tysięcy ludu, w korniej modlitwie, zaścielającego cały plac katedralny.

Pospieszylismy nieco pierwiej na plac katedralny, by się przypatrzeć całej majestatycznej powadze tój chwili. Samo miejsce dodawało uroczystości. Stojąca na straży przy Pańskiej świątyni góra zamkowa, z szczątkami dawniej wielkości na szczycie, była jakby wiecznym świadkiem z przeszłości co zdał się mówić: „Módl się ludu, w modlitwie czerpaj ufnosć w Boga — zapomnij o troskach życiowych, zapomnij niegód i swarów — uświęć się poświęceniem, uświęć miłością — a wołanie twe, złane w jedno westchnienie wielkie, doleci do stropów niebieskich, a rozradują się duchy oj-ców waszych i zesze Pan łaskę Ducha świętego, rozjaśnia się drogi wasze, i pojmiecie cele wasze — a jako teraz modlicie się wspólnie, tak wspólniej pracy błogosławić Bóg będzie, jak teraz waszym zamiarom pasterz błogosławi.“

Umilkły dzwony, cały lud padł na kolana, i była taka cisza, że zda się słyszeć było można, szmer łyż każdej toczącej się po policzkach, tych co cierpią w strapieniu.

A wśród tój ciszy uroczystej ponad pomostem głów ludzkich kornie schylonych, przeleciały słowa błogosławieństwa, a niesione na westchnieniach piersi tysięcy, wleciały ku Niebu, by zamtąd powrócić wraz z łaską Bożą — i załudnić wszystkie piersi miłością bratnią, rozdmuchać iskrę świętą zapalu i poświęcenia — pogodzić zwaśnionych, pojednać niechętnych, pocieszyć cierpiących, podniecić upadającą nadzieję i całą przyszłość rozjaśnić.

Zaprawdę brak nam dwóch cnot kardynalnych, oto wzajemnego pobłażania i wiary w bliźnich — i to nie tylko w życiu publicznem ale nawet i w domowem — a przypatrzmy się ileż to biednych potrzaskanych łodzi błaka się po tym oceanie życia, rzucanych przez wzburzone fale niechęci, które brak szczerości i brak wzajemnego zaufania zrodziły.

To wzajemne niedowierzanie, nie jest może zupełnie naszą winą, ale raczej koniecznym wynikiem obwarunkowań życia społecznego.

Od ogółu przejdźmy do szczegółów, by później wnioski ztąd zrobione można było zastosować do całego społeczeństwa.

Oto dwoje dzieci — przyszło na świat o jednej chwili, jedno wśród rodziny, co je otoczyła miłością, opieką macierzyńską, usposobiło serce do wylania i szczerości, całe kształcenie i wychowanie dała swobodnie; drugie osierocone zawczasu, otoczone obcymi lub obojętnymi, a często niechętnymi, co nieraz jednym zinnem słowem złamali najwznioślejsze rojenia, z obłoków zrzucili na ziemię.

Pierwsze dziecko wyrosło na młodzieńca wierzącego w ludzi, bo tylko dobrego od nich doznawał: — szczerego i otwartego, bo miłość co go otaczała, usposobiła go do zaufania, często nieogłębionego, ale ufne w przyszłość swoją i pewnego siebie. Drugie dziecko, jak roślinka która chłód ranny zachwycił, zamknę się w sobie, będzie niedowierzać ludziom, bo go zranili w dni zaraniu, całe skarby czułości przetrwali skrycie w swęj piersi, nie ufa bowiem, żeby mogli je zrozumieć i słusznie ocenić, lęka się zawodu, to też przejdzie przez życia szranki samotny, zbolaty i nieraz własnymi rękami szczęście swoje zdradząco — dla tego, że w nie nie wierzy.

Łaskawy nasz korespondent ks. Józef z Zacharyszek, po kilkunastoletniej nieobecności przybył do Wilna, i w liście opisuje nam wrażenie jakiego doznał, wjeżdżając do rodzinnego grodu.

Wierzymy w te szczere nieudane uczucie, stanowiące charakterystyczną cechę Wilnianów, przywiązanie to do rodzinnego gniazda pielęgnują oni, wśród obczyzny, jak świętość w piersi swojej, służą ono za tarczę przeciw podszeptom złego, a gdy duch strapiiony, gdy zwątpienie zaczyna kazić serce i niczem nie odpędzić życia zmory czarną — wtenczas wspomnienie lat dziecińczych, spędzonych w rodzinnym kółku, wspomnienie sędziwego grodu, jego pamiątek, tej spuścizny wieków co się wypisała na każdym kroku i ciąży na każdym obywatelu, jako najświętszy obowiązek — rozprasza chmury co miały zaćmić horyzont życiowy — i znowu pracownicy idą dalej duchowym szlakiem, w imię prawdy, którą przechowali w łonie, z pogodnym czołem a okiem rozpromienionem nadzieją.

Przejeżdżając z Mohylewa do Wilna na każdym kroku, spotykał znany kapłan zbawienne skutki wstrząsliwości, rozrzucał go objawy dźwigającego się z upadku nie tylko materialnego bytu naszych włości, ale widoczny postęp ku lepszemu w usposobieniu moralnem, w ich domowym pożytku i wzajemnych ze sobą stosunkach.

Po swem przybyciu do Wilna był świadkiem budzącej rozmowy dwóch kmiotków w zakrystji Ostrobramskiej kaplicy; którą ta rozmowę przytaczamy w streszczeniu. Jeden z nich starszy, siwy jak gołąb, widocznie starszy z gromady, nosił na twarzy wyraz starym w pracy życia; drugi młodszy, czysty, ze śmiałym spojrzeniem świadczył o pełni życia w stanie rolniczym; — obaj przyszli ofiarować po kilka złotych zaszczęconego grosza, na podtrzymanie kościoła i na odprawienie mszy św. na podziękowanie, że Bóg pozwolił im przeżyć, dał moc powstrzymać się od pijaństwa, które ich był i mienie rujnowało.

Rozmowa ich była następująca:

Starszy. A kąd przychodzicie?

Młodszy. Z pod Telsa.

S. Daleka strona — chleba słyszę u was w brod. M. Chleba, dziękować Bogu, a teraz to wszystko będzie dobrze, od czasu jak my *weszli do wstrzemięźliwości* *). Ot i w naszej wsi, już było wielkie лихо, dwóch szynkarzy na 40 chat, bywało wszystko siada w karczmie, a w domu nie nie zostanie, i podatków niema czem płacić, i do szynki każdy dłużny i do dworu dłużny i dobytek zmarnowany, czarna była godzina — ale Pan Bóg zlitował się — za księdzem my wszyscy pomodlili się, popłakali i przestali. Żyd się dziwował, dziwował, ta i podjeżdżał i zachęcał i daro dawał, i o dług ciśnie — ale dobre panisko z szynkarzem rozliczył się i wypędził z wioski — a do dworu to zawsze łatwiej, jak grosza niema, to są ręce, człek odrobi — i to już zawsze lepiej; swój pan od wieka.

S. A i u nas ta sama historia, choć ja z jeszcze dalszej strony, bo aż z pod Bobrujska — to i wysłała mnie gromada, żeby podziękować Matce Boskiej Ostrobramskiej, i grosze swoje mnie dała na mszę i na kościół.

M. Oj niema co grosza żałować kumie — toć taśka Boża, niech no teraz przyjdzie żyć inaczej, to i potrafimy, i z sobą pogodzimy się i z panem pogodzimy się, a pierwsi bywało po karczmach jacyś cudzy ludzie — toż wygadawali, takie dziwne rzeczy, a tak zdawało się dobrze gadali, jak człowiek miał czarę we łbie, że jak przyjdiesz do domu, to straszne myśli napastowały, a teraz jak się człek pomodli, jak pójdzie do kościoła — to wszystkie pokusy odbiegają — i z takimi ludźmi już się nie spotkać — i gniewu niema. Wszystkie będzie po Bożemu — oj zlitował się Pan Bóg nad nami.

S. Co zlitował się, to zlitował — chodź dajmy na mszę, ta i poleżymy dwie mszy krzyżem, bo wielka Boża łaska nad nami.

— Dostarczono nam obecnie kilka szczegółów o restauracji kościoła Wszystkich Świętych, które z przyjemnością zamieszczamy w piśmie naszym, jako dowód, że u nas w dobrej sprawie zawsze się znajdują chętni i życzliwi.

Kościół xx. Karmelitów, dawniej reguły w Wilnie pod wezwaniem WW. Świętych, kapitalnie wyremontowany i wznowiony we wszystkich swoich częściach. Ołtarze i wszystkie złożenia odnowione; roboty wykonane zostały pod głównym kierunkiem inżyniera wileńskiej cytadeli p. Szymanowskiego. W odnowieniu obrazów brali udział tutejsi artyści, a mianowicie pp. Majranowski i Ziembiewicz, — bez żadnego wynagrodzenia, przynosząc swoją pracę w ofierze w miejsce pieniężnego datku. Ogólna suma zebrana z dobrowolnych składek wynosi kilka tysięcy rubli. Niektóre z dam wileńskich przyniosły w ofierze własnoręczne prace dla ozdoby ołtarzów; prace te oznaczają się kosztownością swoją i wykształconym gustem. Inne damy pomagały zbieraniem składek w czasie odwiedzania grobów Pańskich. Duchowieństwo zakonu xx. Karmelitów zawiadującą wszystkim swoim dobroczynnością, odprawiło publiczne nabożeństwo, wzywając błogosławieństwa Boskiego dla wszystkich tych, którzy przytyli się do spełnienia tego dzieła.

Choć roboty wykonywane były w ominionym roku i wnetrze świątyni zostało ukończone w miesiącu październiku, ale obecnie z tych samych składek została odnowiona zakrystja, w której lawator marmurowy z pozłotą szczególniejszą zwraca uwagę.

— Przed chwilą otrzymaliśmy, od naszego korespondenta z Białegostoku, bolesną wiadomość o zgo-

nie s. p. Ignacego Kułakowskiego, radcy stanu, kamerjunkra D. J. C. Mości, dyrektora gimnazjum Białostockiego, członka rzeczywistego wileńskiej komisji archeologicznej. Zanim zbierzemy bliższe szczegóły, o życiu i pracach uczonego męża, pośpieszamy z krótką wiadomością, którąśmy z listu zacytowaliśmy, o oddaniu ostatniej posługi zmarłemu.

Na dniu 31 maja zakończył żywot pracy i nauce poświęcony, żalowany od wszystkich co go znali, i cenił umieli zasługi jego publiczne i cnoty domowe. W dniu 2 czerwca, po przemówieniu kapelana gimnazjum, wyprowadzono zwłoki, do kaplicy na cmentarzu, gdzie był urządzony katafalk.

»Pochód pogrzebowy był tak uroczysty, jakiego od lat wielu nie pamiętają Białostoczanie, i ta uroczystość leżała nie w świetnej wystawie lecz raczej w tłumach ludu, co swą obecnością pragnął uczcić pamięć zmarłego.

»Kilka tysięcy ludu zalegało ulice, processja z uczniów, nauczycieli, bractwa, cechów rzemieślniczych i duchowieństwa, przedstawiała widok uroczysty, i była jakby jawnym świadectwem, że umarł człowiek, którego szanowano i wielbiono.

Mowę pogrzebową na cmentarzu miał ks. J. Bąkowski.

Cześć twym popiołom zacytowanemu — pamięć twoja zawsze dla nas będzie drogą. (x)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Pani G. Sand, w wydanej roku przeszłego biografji, a raczej poetycznym wizerunku Garibaldiego, takie nam o nim daje szczegóły:

Urodził się w Nizzy d. 4 lipca 1807 r. z ojca uczonego marynarza, widać zamożnego dosyć, bo odebrał wychowanie staranne i wykształcił się dobrze za młodu w matematyce. Rodzina jego na powszechny zastugiwała szacunek, on sam już nań w pierwszych latach zarobił u towarzyszy. Wszedł na przód do marynarki i w niej się odznaczył. W r. 1834, w Genui skompromitowany, schronił się do Francji, gdzie dwa lata przebył w Marsylii, zajmując się matematyką. Nie mając co z sobą począć, zrazu chciał służyć w marynarce Beja Tunetńskiego, lecz wpręde wiadomość o nowo tworzącym się państwie w Ameryce południowej pociągnęła go za morza. Tam walczył w szeregach partyzantów przeciwko Rosas. Cuda opowiadał o tej jego wyprawie w której dał dowody nie tylko nadzwyczajnego męstwa, ale niepospolitych talentów. W r. 1848 powrócił do Nizzy, i tu walczył przeciwko Austryjkom z nadzwyczajnym powodzeniem, szczególnie pod Palestryną, pod Velletri....

Oto ustep z tej epoki jego życia:

»Drugiego lipca, wieczorem, wyszedł z Rzymu, ze czterema tysiącami pieszych i ośmiuset jeźdźcami. Żona jego Anita, młoda Brazyljanka, którą kochał czule, towarzyszyła mu. Troje już dzieci mu dała, czwartego spodziewali się, walczyła jednak obok niego we wszystkich utarczkach. Ciceruacchio służył im za przewodnika. Obciążony bagażami i przyborem wojennym, ścigany przez trzy kolumny francuskie, otoczony przez Neapolitańczyków, przez Austryjaków w Legacjach i Toskanji, Garibaldi przemknął się między Niemcami, rozdziałając swe wojsko aby je ukryć, dobywając się z tej sieci marszami i zwrotami najniepodziwialszemi. Codziennie ciałem osaczony, nie miał już innego schronienia jak rzeczpospolite San-Marino. Rzucił się w nią ścieżkami najniebezpieczniejszemi, przez gęste lasy i nieprzebyte strumienie. Tu 30 lipca, rozpuścił tych, których trud i znoje stęgały siły, urzędnicy San-Marino bojąc się gniewu Austrii, chcieli pozostałych zmusić do poddania się.

— Poddać się! — zawołali legionści — poddać się! lepiej umrzeć, do Wenecji! do Wenecji!... Garibaldi zadrżał i podnosił głowę: »Kto chce iść za mną, rzekł, ofiaruj nowe trudy, nowe niebezpieczeństwa, może śmierć! Siadł na konia i ruszył z żoną i trzech set wiernymi ludźmi.

Austrijacy zajęci w tej chwili, dali mu się wymknąć; w Cosenatico 3 sierpnia, najęto trzystaście łodzi rybackich i żeglowano do Wenecji, która się dotąd opierała. Już był blisko portu, gdy okręta austriackie postrzegły go, udały się w pogoń za nim.... W zamieszaniu przebijając się przez nieprzyjaciela stracił ośm łodzi, ale z pięcią dobił się znowu do brzegów rzymskiego państwa. Miał z sobą żonę, dzieci i Ciceruacchio, kilku towarzyszy, Lombardczyka Livraghi i księdza barnabite Ugo Bassi.

Tu wyśiadłszy, musiał się ukrywać, ścigany wszędzie. Żona biedna zmarła mu wśród tych znojów, nie mogąc wystarczyć nieustannym trudom i trwodo. Ciało jej porzucił musiał i uciekać dalej, do Rawenny, do Toskanji, do Genui, do Tunisu, do Ameryki. Ciceruacchia wzięto i rozstrzelano, Livraghi i Bassi także ukarani śmiercią.

W roku 1852 Garibaldi już był znowu w Nizzy i schronił się na małą wyspę między Sardynją a wyspą Magdaleny, zwaną Caprera. Tu zajmował się rolnictwem na wielką skalę, uprawiał coraz więcej gruntów, wznosił budowle gospodarskie. Czasami na małym kuterze przyjeżdżał do Nizzy po materiały...

Alfons Karr, tak opisuje swoje z nim spotkanie (w maju 1859): »Pierwszy raz spotkałem go na uczcie wyrobników, z powodu jakiegoś chrztu. Siedziałem przy nim. Był spokojny, prosty i małomówny, w obyczajach jego uderzała naturalność i szczerść. Czasem go później spotykałem, na brzegach morza, w oddalonych kwartałach miasta, przy łazarecie. W niedzielę, grywał w kregle z majtkami.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Z Kijowa. 5 maja.

W korespondencjach poprzedzających, nie zamykając się granicami wyłącznie miejscowymi, obiegaliśmy chętnie wydarzeń drobiazgowych dla widoków znaczenia żywszego i donioślejszego. Obecnie przypada kolej na wymagania rutyny — o ile ich uwzględnienie usprawiedliwić się dozwoli myślą nurtującą w rozmaitych wypadkach codziennych.

Jednym z przedpotopowych zwyczajów ludzkich, niepotrzebnie uświomionym dziennikarską rutyną, jest dawanie zapytań i odpowiedzi w następującym guście:

— A co tam słychać? Jak się bawicie?

— A to i owo. Bawimy się nie źle. A wy?... i t. d.

Jeżelibyśmy, pomijając drobnostki bawiące część kółek miejscowych, rozpytywali siebie o to co martwi i dojmuje, to możeby i pociecha i rada bratnia skuteczniej na łonie gromady wynaleźć się dała. Trzymając się wyrażonej zasady, zaczynam od faktu niewesołego.

Przed dwoma laty zdobył się Kijów na teatr polski, przyszłość którego zależała wyłącznie od sympatycznego uznania miejscowej publiczności, z kądnad bowiem żaden zasiłek nie poparł przedsięwzięcia. Początkowy urok nowości, przechodząc z wolna koleje zubożnienia, ochłoniął do tego stopnia, że obecnie zaledwie po kilkadziesiąt osób liczą widowiska, co do warunków gry i wyboru sztuki szczęśliwsze nad inne. Wina towarzystwa w tym względzie zaprzeczeniu uleż nie może. Zagłębiając się jednak w istotę rzeczy, pomimo wolnie uderzeni będziemy szczególniejszą obojętnością opinii zbiorowej, kądnad dosyć drażliwej, w materji ważniejszej tu niż gdzieindziej z powodów ścisłe miejscowych. Ale i na tćm nie koniec jeszcze. Czyliż nie widzimy, że fakta podobne coraz powszechniejszą przybierają doniosłość? Teatr Żytomierski, chwilowo ożywiony serdeczną opieką p. Kraszewskiego, chylił się do upadku. Teatr Wileński nie musi być także w kwitującym stanie, jak to sam Kurjer w przeglądach miejscowych wskazywać się zdaje. Nie przesadzimy twierdząc to samo o innych scenach krajowych, z wyłączeniem teatrów amatorskich, które cel szlachetniejszy lub towarzyskie względy od obojętności publicznej osłaniać umieją. Czyliż fakt tak ogólny może być wytłumaczony okolicznościami podrzędnymi, naksztalt gry niedoskonałej, drogiej biletów i t. p.? — Nie sądzę. Publiczna obojętność musi mieć głębsze pobudki, — a odgadnienie takowych przyczyniłoby się do uchylenia samego pojawu niepokojącego. W sprawie tak ważnej pozwolicie mi choć na jedno do ogólniejszych uwag zbroczenie.

Poezja dramatyczna, jako najpiękniejszy zlew epiki i liryzmu, nie może być wyrzuconą z życia, naksztalt odrębnych form wyobraźni lub urojen umysłu niedojrzałego; ideał jej bowiem wynurza się z głębi istoty ludzkiej, wiekuisty i niezależny od warunków zwyczaju, miejsca i czasu. Zubożnienie dla niego zrozumieć się nie da, tak samo jak nie da się zrozumieć wypalenie uczucia piękna w sercu ludzkości. Naród nasz nie stanowi wyjątku w tym względzie. Odkiedy historia jego stanęła w chórze dziejowego postępu, odtąd poczucie dramatycznego ideału i zamiłowanie w teatrze stanowi jeden z niezbędnych żywiołów ducha narodowego. W wieku XVI, stanowiącym dla nas epokę najwyższego umysłowego i społecznego rozwoju, zapracowaliśmy na dramat, w którego obywatelskim charakterze wypadałoby upatrywać najistotniejszą wskazówkę dla usiłowań potomnych. Mówimy o „Odrzawie posłów“ Jana Kochanowskiego. Na nieszcześnie dramatyczna poezja czasów późniejszych, zagrzyszły we francusko-rzymskiej rutynie, wyrzekła się dobrowolnie szczytnego założenia i poprzestała na miatkić mierności, dalekiej od równoległych jej rzutów epiki i liryzmu. Pozostawiając na stronie wiekopomne twory Adama, Zygmunta i Juljusza, ogół dramaturgów i komików polskich ogranicza się mechanizmem sztuki, tak że z niewielu wyjątkami (Stefan Batory, Barbara Radziwiłłówna i kilka innych) najlepsze komedie i dramata nasze mniej pięknymi a raczej szykowymi nazwacby wypadało. A kiedy jednocześnie na polu życia obywatelskiego widzimy wyrastające co chwila kwestje wyższego w moralnym i społecznym względzie znaczenia, nie więc dziwnego iż dramata, powołany do idealizowania świata czynności i zespolenia poezji czynu ze słowem i pieśnią nie wytrzymuje współzawodnictwa z życiem, a przez to samo nie w stanie jest zadowolnić estetycznych wymagań publiczności. Bardzo słusznie uważa autor piśmiennictwa polskiego (*), że dotychczas w dramatach naszych widzimy dialogi jedynie.

»Niech tylko czyn (którego dialogi rzeczono dotąd nie mają) przystąpi do obrazów żywych jakie już w nich oglądamy, niech tylko myśl, w pisarzach już XVI wieku, lubo bardzo zdaleka nasunięta, rozwinie się w pełni, a będziemy wtedy mieli dramaty, w wewnętrznym i zewnętrznym układzie swym nowy, Europie dotąd nie znany.... Dopiero się on wtedy oryginalnym i narodowym stanie, gdy lepiej zapracujemy nań, gdy przez naukę i sztukę należycie przysposobimy się do poczęcia go w myśli i wypielegnowania w czynie.... Inaczej bowiem nie odbierze wiesz namaszczczenia od Ducha świętego, na to, by natchniony boską myślą zapłodził ją wielkim pomysłem, i co począł wypadł na świat; by nas obdarzył dziełem, w którebyśmy bijące tętna narodowych uczuć i skłonności, w którebyśmy tajemne potęgi życia narodowego, nasze dzieje, nasze tchnienie, nabrzmiałe wiarą, nadzieją i miłością, a ożywione otuchą krzepkiego i pchopnego do wesołej swobody ducha, poczu-

wali. Wyrazy godne marmuru, a przede wszystkim głębokiej rozważli dramaturgów krajowych. Pora zrozumieć, że dramat towarzyski ustąpić winien przed społecznym; że bohaterowie konkurów i małżeństw cofnąć się muszą przed Gustawami, Henrykami, Irydionami; że scena wyzwoleć się powinna z pod warunków układu rutynowego; a skoro to nastąpi, obojętność ogólna pryśnie pod promieniami słonecznych myśli, zachęcona publiczność poświęci scenie plon szlachetniejszych talentów swoich, i teatru z domów rozrywki przekształca się na światlynie myśli i piękna.

Wracamy do faktów.

(d. c. n.)

Żytomierz, 8 maja 1856 roku.

Rozpoczynając szereg moich korespondencji, zapowiedziałem wam, szanowny Redaktorze, kilka słów o ogólnej charakterystyce naszego miasta. Widzę jednak, przy głębszym zastanowieniu, całą niemożebność, wywiązania się, z podobnego zadania. Wszelkie systematyzowanie i ogólnizowanie objawów życia, chociaż by w najszczuplejszej sferze, będzie zawsze niedokładnem, a musi być koniecznie dowolnem, pomimo nawet woli i wiedzy sprawozdawcy. Niepojmuję tak zwaną bezinteresowności, czy beznamiętności sądu — który przecie jest zawsze, wyrazem osobistych przekonań mówiącego, czy piszącego — i daje nam tylko poznac usposobienia i pogląd na rzeczy pewnej części społeczeństwa, do której należy, z którą sympatyzuje. — Pomimo najszczerzej chęci, sąd ten — w znaczeniu bezwzględnem, pozostanie jednostronnym — a przynajmniej wszechstronnym niebędzie. — Bronię się więc od podobnego pokuszenia tćm starannie — że chcąc być prowincjonalnym Niebuhrem, najłatwiej jest wpaść w przesadną śmieszność, albo paszkwil. — Owoż wolę, ograniczyć się, jak dotąd, odrębnymi faktami, niekusząc się, o sprowadzenie ich do jednego mianownika....

Wiedzie zapewno z gazety Codziennej, że tu tejsze Towarzystwo Lekarskie, pozyskało już urzędową sankcję. Znakomita ilość zamieszkałych tu lekarzy, dochodząca do liczby tłumaczów wulgaty, zdawała się nastreczać myśl, jakowejś centralizacji, która by jednociła ich usiłowania i broniła od naukowej apostazji, której częstokroć lekarz na prowincji ulega. — Z tego powodu, pomysł i organizacja Towarzystwa wielce są pożądane — i zapewno z czasem odpowie ono swemu celowi. — Dotąd jednakże stowarzyszenie to niepozyskało właściwej powagi — tćj jedyniej rękoi mi ufności i sympatji ogółu. — Bolesnie razi lekceważenie, z jakim oddzielni członkowie pozwalają sobie odzywać się głośno o instytucji — którą ożywiać i podnosić, winni są z obowiązku sumienia i powołania. — W imię godności i przyzwoitości publicznej, ośmielamy się publicznie przypomnieć tym panom starą szkolną przestroę:

Choćby cię smażyono w smole,
Nie mów co się dzieje w szkole...

Składam się na moje usprawiedliwienie, tą massą anegdot i dykteryjek, zakrawających na dowcip, które obiegają miasteczko, po każdym posiedzeniu Towarzystwa — opowiadanych w najlepszej wierze, przez samych członków. — Gdyby połowa ich miała rzeczywiście miejsce, moglibyśmy się już poszczycić — a raczej powstydzic, parodią Rzeczypospolitej Babińskiej, wznowionej najniestosowniej, pod wezwaniem poważnego Hippokrata!

Zresztą, nowin żadnych, a przynajmniej prawie żadnych, z ubiegłych dwóch miesięcy niemamy; a niechcąc was, panie Redaktorze, nudzić rysunkiem tych drobnych arterji, któremi przebiega potoczne życie nasze. Z kolei, wypadałoby może, dać wam przegląd, zamieszkałych tu regularnych i drażkowych litratów *). Lecz panowie ci, tak już dużo rozpowiedzieli tam i ówdzie, sami o sobie — że pozostałoby chyba mówić o tćm, co mogło by się im niepodobać. Niech więc, jak Twardowski, zaczarowani na wysokościach własnego rozumienia o sobie, oczekują ostatecznego sądu potomności — jeżeli ta groźna matrona, raczy im otworzyć, zaczarowane swoje podwoje... Na ten raz zaś zwróćmy się do sztuk pięknych.

Kościół nasz nie są wzbogacone wcale żadnymi arcydziełami pedzła lub dłuta. Kościół katedralny, jest w posiadaniu, znakomitego obrazu S. Zofji Czechowicza, upowszechnionego w pięknej litografji wydania p. Wilczyńskiego. Lecz szanowny ten oryginał, nieco na nieszcześnie uszkodzony, ukazuje się publicznie, raz tylko na rok, przy uroczystym obchodzie Bożego Ciała. Natomiast, mniej szczęśliwa kopia S. Zofji, dokonana przez jedną z tu tejszych amateerek, zajęła miejsce w wielkim ołtarzu.

Kościół Seminaryjny — przedtem Bernardynów — nie zaskarbił równie żadnej dawniej, ani tegoczesnej znakomitości malarzkiej. — W wiel-

*) Termin używany.

(*) Piśmiennictwo Polskie. T. II, 433, 441.

1. Канцелярия г. Виленского военного, Гродненского и Ковенского генерал-губернатора объявляет, что французские подданные: Виктор Бертрам с супругою Марию, уроженною Комен и сыном Карлом и Лудовиком Лепран (Legrand) отправляются за границу. (352)

1. Отъ Виленского полицмейстера объявляется о выезде за границу французской подданной Софии Блинд. (353)

2. Канцелярия г. Виленского военного, Гродненского и Ковенского генерал-губернатора объявляет, что выезжают за границу, подданные: Великобританский Давид Вильгельм Фич, Ганноверский Георг-Фридрих Вебер и Французская Мария Аделина Гогье. (336)

3. Отъ Минской палаты гражданского суда объявляется, что вследствие постановления 3 мая сего года состоявшегося, в оной палатъ будутъ 17 июня сего 1860 года производиться торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ 2-хъ лѣтнее арендное содержание выдѣленныхъ на 4 часть Клецкой ординации князя Радзивилла имѣній Геленова и Логвиновичъ; почему палата вызываетъ на означенное число желающихъ взять въ аренду эти имѣнія, по составленнымъ въ 1850 г. инвентарямъ, и кондиціямъ по которымъ имѣнія эти отдаются въ содержание; желающие торговаться, могутъ таковыя видѣть ежедневно въ присутствіи сей палаты. (306)

3. Канцелярия г. Виленского военного, Гродненского и Ковенского генерал-губернатора объявляет, что помѣщикъ Виленскаго уѣзда, губернский секретарь Адамъ Осиповичъ Завадскій съ женою Викентією, дочерью: Аделю, Фелицію и Марию, и служанками: Антониною Бѣлявскою и Марьяною Жикоръ отправляется за границу. (334)

3. Отъ Ошмянской городской полиціи объявляется, что евреи Ошмянскаго общества: Маркель Абрамовичъ Юахимъ, Хаимъ-Абрамъ Гиршовичъ Эпель и жена послѣдняго Эстеръ-Лей намѣрены выѣхать на одинъ годъ за границу въ Голландію, для получения наслѣдства. (305)

3. Виленская евангелическо-реформатская коллегія симъ объявляетъ, что совѣщаніе евангелическо-реформатскаго синода въ нынѣшнемъ году будутъ производиться Ковенской губерніи, Поневѣжскаго уѣзда въ м. Биржахъ и начнутся 2 числа будущаго іюля мѣсяца. 1860 г. мая 13 дня.

Президентъ коллегіи Г. Курнатовскій.

Генеральный секретарь О. Липинскій. (326)

2. Канцелярия г. Виленскаго военного, Гродненскаго и Ковенскаго генерал-губернатора объявляет, что Прусская подданная Софія Целнеръ (Zolner) съ сыномъ Карломъ, и Виленскіе евреи: Гессель-Илья Левинъ-Эшштейнъ и Шуйло Виленскій отправляется за границу. (348)

2. Отъ канцеляріи г. начальника Виленскаго губерніи объявляется о намѣреніи выѣхать за границу однодворца Елчменискаго общества Каэтана Данцевича. (349)

3. Отъ Новоалександровскаго уѣзднаго предводителя дворянства объявляется о выѣздѣ за границу въ Германію помѣщика Новоалександровскаго уѣзда Ивана Францева сына Хлодзинскаго. (339)

2. Отъ Россіевскаго уѣзднаго предводителя дворянства объявляется о выѣздѣ за границу графа Густава Казимира Роникера, помѣщика, Северины Генрики и Паулины Билевичевой съ дочерью Марию и гувернанткою Наталією Колендо въ Пруссію, Австрію и Францію, срокомъ на полъ года. (346)

1. Kancellaria p. Wileńskiego wojennego, Groduzińskiego i Kowieńskiego generał-gubernatora ogłasza, iż Francuzcy poddani: Wiktor Bertrand z żoną Marią i synem Karolem, i Ludwik Legrand wyjeżdżają za granicę. (352)

1. Policmejer Wileński ogłasza, iż poddana Francuzka Zofia Blind wyjeżdża za granicę. (353)

2. Kancellaria p. Wileńskiego wojennego, Groduzińskiego i Kowieńskiego generał-gubernatora ogłasza, iż wyjeżdżają za granicę poddani: angielski Dawid Wilhelm Ficz, Hanowerski Jerzy-Fryderyk Weber i Francuzka Maria-Adeline-Gogie. (336)

3- Mińska izba sądu cywilnego ogłasza, iż w skutek swego postanowienia w dniu 3 maja nastalego, w izbie tej dnia 17 czerwca 1860 roku będą się odbywały targi, z przetargiem we trzy dni, na oddanie w dwuletnią dzierżawę wydzielonych na 4 część ordynacji Kleckiej księcia Radziwiłła majątków Helenowa i Łogwinowicz; przeto izba na te terminy wzywa, izby życzący zadzierżawić takowe majątki, raczyli przybyć na targi dla wzięcia w arędę podług inwentarzów w 1850 r. sporządzonych i na ulozonych w tym celu warunkach; papiery tej dzierżawy tyczące się, można widzieć co dzień w czasie posiedzeń izby. (306)

3. Kancellaria p. Wileńskiego wojennego, Groduzińskiego i Kowieńskiego generał-gubernatora ogłasza, że obywatel powiatu Wileńskiego, sekretarz gubernialny Adam Zawadzki z żoną Wincentą córkami: Adelą, Felicią i Marią, i służącymi: Antoniną Bielawską i Marjaną Zukor wyjeżdża za granicę. (334)

Radzca honorowy Zubowicz.

3. Oszmiańska policja miejska ogłasza, iż żdzi gminy Oszmiański: Markiel Abramowicz Jochim, Chaim-Abram Hirsowicz Epel i żona ostatniego Estera-Leja, mają zamiar wyjechać na rok za granicę do Hollandji, dla otrzymania spadku na nich sukcesji. (305)

3. Wileńskie ewangelicko-reformowane kolegium ogłasza, że obrady ewangelicko-reformowanego synodu w roku bieżącym odbędą się w m. Birzach, gubernii Kowieńskiej, w pow. Ponewiczkim leżącym i rozpoczną się na dniu 2-m przyszłego miesiąca lipca. Dnia 13 maja 1860 r. Prezes kolegium H. Kurnatowski.

Sekretarz generalny T. Lipinski. (326)

2. Kancellaria p. Wileńskiego wojennego, Groduzińskiego i Kowieńskiego generał-gubernatora ogłasza, iż Pruska poddana Zofia Zolner, z synem, oraz żydzi Wileńscy: Hesel-Eljasz-Lewin-Epsztajn i Szmujo Wileński wyjeżdżają za granicę. (348)

2. Kancellaria p. naczelnika gubernii Wileńskiej ogłasza, iż jednodworzec gminy Jęczmieniskiej Kajejan Dacewicz, ma zamiar wyjechać za granicę. (349)

3. Nowoaleksandrowski marszałek powiatowy ogłasza o wyjeździe za granicę do Niemiec obywatela Nowoaleksandrowskiego powiatu Jana Chludzinskiego. (339)

2. Rossieński marszałek powiatowy ogłasza, iż zamierzają wyjechać za granicę: hrabia Gustaw Roniker, obywatelki: Seweryna, Henryka i Paulina Billewiczowa z córką Marią i guwernantką Natalją Kolenda, do Pruss, Austrji, i Francji, na pół roku. (346)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

КОНТОРА

МОСКОВСКИХЪ ЧАЙНЫХЪ МАГАЗИНОВЪ
КУПЦА МИХАИЛЫ ГАВРИЛОВИЧА

КЛИМУШИНА

имѣть честь довести до всеобщаго свѣдѣнія, что съ перваго мая 1860 года, ею назначены только что полученныя ЧАИ НОВАГО КИХТИНСКАГО ВЫМЪНА п. ф. «ШИЛЛНГА» для отсылки чрезъ почту во все города Россійской имперіи и Царства Польскаго.

Вся партія означенныхъ чаевъ пересылается цѣлыми цыбками, въ коихъ вѣсу чистаго чая 10 фунтовъ; въ предохраненіе же контрофакціи или поддѣлки означенныхъ цыбковъ, на каждомъ изъ нихъ находится бандероля съ надписью: «Чистаго Китайскаго ЧАЯ десять фунтовъ Кяхтинскаго вымѣна», и печать конторы.

ДОСТОИНСТВО этихъ новыхъ чаевъ въ цыбкахъ превращаетъ чай развѣшенные въ фунты: особенною силою аромата, колоритностію, мягкостію и силою чайнаго вкуса.

УКУПОРКА особенно-прочная и могущая выдержать самое дальнее растояніе.

ПЕРЕСЫЛКА на счетъ конторы всегда съ первою отходящею почтою.

АДРЕСЪ: въ контору Московскихъ чайныхъ магазиновъ купцу Михаилу Гавриловичу Климушину въ Москвѣ.

Цѣна цыбкы.

Чернаго, душистаго, фучанскаго чая 20 и 22 р.
Букетнаго съ цѣлымъ цыбкомъ 23 „
Цѣлѣбнаго, ароматнаго фучанскаго 25, 30 и 35 р.
Лансинаго, блѣлаго Ханскаго 40, 50, 60 и 70 р.
Московский купецъ Михаилъ Гавриловичъ Климушинъ.
1860 г. апрѣля 26 ч.
Москва. 4. (283)

1. Виленская контора по сооруженію желѣзной дороги объявляетъ о выѣздѣ за границу иностранцевъ: Бартеля, Стерцинга, Небба и Проспера Піо. (354)

1. Канторъ Wileński budowy drogi żelaznej ogłasza, iż za granicę wyjeżdżają cudzoziemcy: Bartel, Sterzing, Nebbe i Prosper Pio. (354)

ОГЛОШЕНІЯ ПРИВАТНЕ.

КАНТОР

МОСКІЕВСКИХЪ МАГАЗИНОВЪ Н Е Р-
БАТУ КУПСА МИХАЛА

KLIMUSZYNA

ma honor zawiadomić szanowną publiczność, że od pierwszego maja 1860 roku przeznaczona jest dopiero otrzymana HERBATA NOWEJ WYMIANY KIACHTYŃSKIEJ pod firmą «SZYLUNGA» do wysyłania przez pocztę do wszystkich miast Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego.

Cała partja takowej herbaty wysyła się całemi cybikami, zawierającymi czystej herbaty 10 funtów; dla zapobieżenia zaś kontrefakcji czyli fabrykacji rzeczonych cybików, na każdym z nich znajduje się banderolla z napisem: «Czystej HERBATY Chińskiej dziesięć funtów wymiany Kichyński», i pieczęć kantoru.

DOBROĆ tej nowiej herbaty w cybikach przewyższa przynajmniej rozważonej herbaty na funty: szczególniejszą mocą aromatu, koloryzacją, miękkością i przewybornością smaku herbatniego.

UPAKOWANIE jest tak trwałe, że najdalszą przesyłkę wytrzymać może.

PRZESŁANIE kosztem kantoru odbywa się zawsze przez najpierwszą odchodzącą pocztę.

ADRES: do kantoru Moskiewskich magazynów herbaty kupca Michała syna Gabriela Klimuszyna, w Moskwie.

Cena cybiku.
Czarniej, pachnącej, fuczanskiej herbaty 20 i 22 rub.
Buketowej z kwiatem 23 „
Kolorowej, aromatycznej fuczanskiej 25, 30 i 35 r.
Lansinowej, białej Chańskiej 40, 50, 60 i 70 r.
Kupiec Moskiewski Michał Klimuszyn.
26 kwietnia 1860 roku. (283)
Moskwa.

2. Отъ Виленской конторы по сооруженію желѣзной дороги объявляется о выѣздѣ за границу Французскихъ подданныхъ: Эдуарда Піо, Юсефа Картье и Августа Карпантье. (347)

2. Kantor Wileński budowy drogi żelaznej ogłasza, iż za granicę wyjeżdżają, poddani Francuzcy: Edward Pio, Józef Kartje i August Karpanctie. (347)

EDWARD FECHTEL

ma honor donieść prześwietnej publiczności, iż z innemi mineralnemi wodami, wprost ze źródeł sprowadzonymi, nadeszły: *Lippspringer Armisquelle, Wildunger Sauerbrunnen, Egers Franzbrunn i Salzquelle*; przytem otrzymano transport *Daktyłów Sultanskich, ser Brystolski, Kielbasy Kurlandzkie* (Rauchwurst), rozmaite angielskie i francuskie *Pikle, Trufle i Soje*, holenderskie *Sardelle, Sardynki* francuskie i złote *Rouge I. Peneau, Oliwki i Kaparki* francuskie, *Sól stołową* i Perski proszek (Piretrum) do wygubienia owadów. 1. (357)

1. Przyjeżdżna osoba, rzym. kat. wyznania, skończywszy instytut w Petersburgu z patentem na guwernantkę, posiadająca ruski i nowe języki stara się o miejsce bony lub guwernantki w porządnym domu. Wiadomość powziąć można u gospodarza w domu Podolskiego naprzeciw b. Augustjanów. Takżo dowiedzieć się tam można o guwernerach z siódmej klasy Wil. gimnazjum. (355)

2. Nakładem księgarza Mińskiego Aleksandra Walickiego wyszedł: Czeroroczny polonez na fortepian przez Florjana Mitadowskiego i jest do nabycia we wszystkich księgarniach krajowych. Cena 37½ kop. (357)

TOWARZYSTWO DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-WIEDENSKIEJ.

Stosownie do §§ 30, 31, 34 i następnych ustawy towarzystwa, rada zarządzająca ma zaszczyt wezwać akcjonariuszów, na ogólne zgromadzenie w dniu 15/27 czerwca r. b. od godzinie 11 rano, w Warszawie, w sali posiedzeń, w dworcu kolei żelaznej odbyć się mające.

Do zgromadzenia ogólnego może należeć każdy akcjonariusz, posiadający przynajmniej 40 akcji. Wolno dać się zastąpić na zgromadzeniu ogólnym przez członka innego tegoż zgromadzenia, za wręceniem mu przynajmniej 40 akcji i udzieleniem prywatnego pełnomocnictwa bez stempla.

Dla zasiadania na ogólnym zgromadzeniu, akcjonariusze winni złożyć swoje i pełnomocnictwa w kasie głównej towarzystwa, wprzód na dni 14 przynajmniej, to jest najpóźniej do dnia 15 czerwca b. r., za odbieraniem karty imiennej wnijścia z wymienieniem liczby złożonych akcji. Warszawa d. 17 maja 1860 r. (327)

Nakładem i drukiem S. ORGELBRANDA

KSIĘGARZA i TYPOGRAFA w Warszawie

wyszły w roku bieżącym następujące dzieła:
Bogusławski Stanisław, Tak się dzieje, czyli życie nad stan, komedia we trzech aktach, oryginalnie wierszem napisana k. 45.
Campe I. H. Przypadki Robinsona. Wydanie ósme, k. 60, ozdobione rycinami kolorowanymi rs. 1, czarnymi k. 75.
Dante Alighieri. Komedia Boska, tłumaczenie Juliana Korsaka, poprzedzone przedmową czyli wstępem, objaśnione komentarzem według p. Biagioli i Streckfussa, ozdobione 16 rycinami rs. 6, bez rycin rs. 3 k. 60.
Dziennik przyjeźdźcy i pobytu nadzwyczajnego Posła Porty Ottomańskiej do Stanisława Augusta, Króla Polskiego, Wielkiego Księcia Litewskiego, i do Rzeczypospolitej polskiej w r. 1777 k. 50.
Marylski Eustachy. Pomniki i mogiły Polaków na cmentarzach zagranicznych, z 7 kolorowymi rycinami rs. 2 k. 25.
Miniszewski J. A. Galeria obrazów szlacheckich, opowiadanie Cześnikiewicza. 3 tomy rs. 3 k. 60. 2. (340)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Печатавшіе въ Вильно, съ 2-го по 6-го іюня.

ГОСТИНИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом. Свиды, Шыльковскій, Ремко, кол. сепр. Бугаць, губ. сепр. Ромашевичъ, стат. сов. Соколовскій, губ. сепр. Каспринскій, г. д. Березинкова, чин. при жел. дор.: Брено Траутманъ, Гурденъ, Редманъ.

Въ разныхъ домахъ. Изъ Вил. губ.: ген. шт. кап. Корева съ супругою Целиною, помѣщичка Бочковская, гр. Ад. Храповицкій, пом. Карлъ Тышкiewicz, Адольфъ Гуринъ, Ген. Донатскій, Изъ Губ. губ.: пом. Карлъ Висотаръ, Алоній Поплавскій.— Изъ Грод. губ.: коман. 3-й дивизіи генералъ-майоръ Голдгофъ, полк. корп. жандарм. Дашковъ, поруч. корп. жандарм. Берендъ.— Изъ Мин. губ.: Дубинъ, уѣзд. пред. двор. Малинскій, Юліанъ Свиды.— Изъ Москв.: студентъ Император. Москов. университета Карлъ Прибыльскій, гражд. инж. Ал. Полозовъ, Изъ Париза: француз. подд. Онуфрей Жорго.

Выѣхали изъ Вильны, съ 2-го по 6-го іюня.

По губерніямъ: попочит. Вилен. учеб. округа генералъ-лейтенантъ баронъ Е. П. Врангель.

Въ Вил. губ.: пом. Ал. Карловичъ, Былковичъ, полк. Павловскій, г.-инж. Синица, Наревитова, пом. Каз. Домейко, Влад. Заіончковскій, графъ Степ. Потоцкій, отст. ротм. Вит. Кондратскій, княгиня Габріела Пузынька, пом. Юлія Яншинскій.— Въ Губ. губ.: пом. Тимъ Шинко, чинов. воен. генералъ-губер. полк. Во.— Въ Грод. губ.: стат. сов. князь Шаховскій.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ

ОБСЕРВАТОРИИ.

Мѣсяць и число.	Среднія за цѣлый день.		Господствующія.	
	Баром. по разд. Англ.	Термометръ Реомюра.	Направ. и сила вѣтра.	Состояніе неба.
Мѣсяць и день.	Баром. подл. подз. Анг.	Термометръ Реаумюра.	Кіеунек и сила вѣтра.	Стан неба.
3-го іюня.	29	6,7	+ 10,0	Ю. слабый, ясно.
3-го Сьервеа.				Р. слабый, ясно.
4-го іюня.	29	6,7	+ 10,5	ЮЗ. слабый, ясно.
4-го Сьервеа.				Р. слабый, ясно.
5-го іюня.	29	6,9	+ 13,4	Ю. слабый, облачно.
5-го Сьервеа.				Р. слабый, облачно.
6-го іюня.	29	7,4	+ 12,4	ЮЗ. слабый, облачно.
6-го Сьервеа.				Р. слабый, облачно.

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ

Р. к.	Р. к.
Ран (прив. 520 четв.)—Жыта (прив. 520 четв.)	4 75
Пшеницы (прив. 220 четв.)—Пшено (прив. 220 четв.)	10 —
Ячменя (прив. 98 четв.)—Пшено (прив. 220 четв.)	4 —
Овса (прив. 400 четв.)—Овса (прив. 400 четв.)	3 25
Гороху (прив. 86 четв.)—Гороху (прив. 86 четв.)	4 50
Гречихи (прив. 70 четв.)—Гречихи (прив. 70 четв.)	3 —

ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

Производитель и Промышленникъ

(годъ второй)

съ 1 мая принимается.

Для иногородныхъ: въ главный конторѣ редакціи, въ С. Петербургѣ, въ 4 ротѣ Измайловскаго полка, въ д. Ефремовича, въ Москвѣ у книгопродавца Горбунова, у Никитскихъ воротъ, въ д. ка. Голицыной, во Владимирѣ въ библ. Златоврачкаго и въ С. Петербургскомъ и Московскомъ почтамтахъ.

Для жителей Петербурга—въ кн. маг. Сенковскаго, Исакова, Волфа, Глазунова, Печаткина и Лоскутова.

Подписная цѣна:

	съ 1 мая	съ 1 іюля.
Съ пересылкою	5 р. 50 к.	4 р.
Безъ пересылки	4 р. 50 к.	3 р. 50 к.
	3.	(293)

ЗАКЛАДъ Гидропатическый в Вierzbie pod Warszawą, istniejący od lat 8-miu, w którym leczenie odbywa się jedynie za pomocą zimnej wody, przyjmuje chorych w każdej porze roku w słabościach chronicznych wszelkiego rodzaju, jako też i akutyachnych.

Matecki. 3. (335)

TOWARZYSTWO DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-BYDGOSKIEJ.

Stosownie do §§ 30, 31, 34 i następnych ustawy towarzystwa, rada zarządzająca ma zaszczyt wezwać akcjonariuszów, na ogólne zgromadzenie w dniu 16/28 czerwca r. b. o godz. 11 rano w Warszawie w sali posiedzeń w dworcu kolei żelaznej odbyć się mające.

Do zgromadzenia ogólnego może należeć każdy akcjonariusz posiadający przynajmniej 20 sztuk poświadczzeń na akcje; wolno dać się zastąpić na zgromadzeniu ogólnym przez członka innego tegoż zgromadzenia, za wręceniem mu przynajmniej 20 sztuk poświadczzeń na akcje i udzieleniem prywatnego pełnomocnictwa bez stempla.

Dla zasiadania na ogólnym zgromadzeniu akcjonariusze winni złożyć swoje poświadczzenia na akcje i pełnomocnictwa w kasie głównej towarzystwa, wprzód na dni 14 przynajmniej, to jest najpóźniej do dnia 15 czerwca b. r., za odbieraniem karty imiennej wnijścia z wymienieniem liczby złożonych poświadczzeń. Warszawa d. 17 maja 1860 r. (327)

2. Свѣжія минеральныя воды черпанныя въ нынѣшнемъ году получены прямо изъ источниковъ, о чемъ и извѣщаетъ почтенную публику.

Генриксъ Венксъ на Замковой улицѣ въ собственномъ домѣ. (331)

2. Свежие минеральные воды tegoroczного czepowania otrzymał wprost ze źródła i zaleca prześwietnej publiczności.

Henryk Wenk przy ulicy Zamkowej w własnym domu. (331)

2. 23 числа сего мая мѣсяца изъ Виленскаго дворца бѣжала собака, англійской породы, гладкой шерсти, коричневато-бѣлаго цвѣту, кличъ собаки Леди, принадлежить господину Виленскому военному генералъ-губернатору. Покорѣйше прошу если гдѣ отыщется доставить по принадлежности, за что получить вознагражденіе.

Ис. д. смотрителя майоръ Лукинъ.

2. Dnia 23 b. miesiąca, zginął pies rasy angielskiej, wielkości średniej, szerszej gładkiej, światło-kasztanowatęj, pod nazwą Ledi, należący do p. Wileńskiego wojennego gubernatora. Ktoby znalazł—raczy oddać komu należy, za to otrzymać nadgródę.

Spr. ob. dozorce pałacu major Łukin

ДЗИЕННИКЪ ВИЛЕНСКІЙ.

Приѣхали до Вильны, од 2 до 6 czerwca.

HOTEL NISKROWSKI.

Z gub. Wil. ob. Swida. Szwykowski. Reszko. sekr. kol. Bulhak, sekr. gub. Romaszkievicz, rad. st. dr. Sokolowski, sekr. gub. Kasperecki—Pani Berezinkowa. Urzędnik przy kol. żel. Breno. Trautman. Gourdin. Redysz.

W różnych domach: z gub. Wil.: Jen. szt. kap. Korewa z żoną Celiną; ob. Boczkowska. hr. A. Chrapowicki. ob. Karol Tyshkiewicz. Ad. Hurezyn. N. Łopaciński.—Z gub. Kow.: ob. Karol Bystram. Aloizy Poplawski.—Z gub. Grod. dowódzca 3-jej dywizji generał-major Goldgo. por. korp. żandarmer Berenden. pólkow. korp. żand. Danilow.—Z Min. gub.: Dub. marsz. pow. Małyński. Jul. Swida.—Z Moskwy: student uniw. Moskiew. Karol Przybylski. cywil. inżyn. Al. Polozow.—Z Paryża: francuz. podd. Onufry Zorgo.

Wyjechali z Wilny, od 2 do 6 czerwca.

Do gubernij: kurator Wileń. naukow. okręgu generał-lejtnant baron Wrangel.

Do gub. Wil.: ob. Al. Karłowicz, Bilikowicz. pólk. Pawłowski. panie: Siwicka. Narkiewiczowa ob. Kaz. Domejko. Wł. Zajackowski. hrabia Stef. Potocki. dymis. rotm. Wit. Chądzyński. księżna Gabr. Puzynina. ob. Julian Janiszewski.—Do gub. Kowień.: ob. Tytus Szyszko. urzęd. Wil. wojen. gub. pólk. Bo.—Do gub. Grod.: radz. st. książę Szachowski.